

accent

30

KÄNDISAR
SOM VALT
NYKTERHET

Förändrad syn
på nykterister

Trygg i sadeln
på IOGT-NTO:s
ridläger

VAD HÄNDE SEDAN?

Så är livet i dag för Sara, Per & Johanna

På vinodlarnas
smutsiga bakgård

A black and white photograph of a person's head and shoulders in profile, facing right. They are wearing large, bright red over-ear headphones. The person has short, light-colored hair. They are looking out of a window, and the background outside is heavily blurred, showing streaks of light and dark shapes, suggesting a train or a fast-moving vehicle. The overall mood is one of focus and listening.

Visste du att du kan **lyssna** på
reportage och intervjuer från Accent?

accentpodden

Finns där du hittar dina podcasts eller på
accentmagasin.se/podcast

FOTO: STEFANO GUIDI

Alkoholindustrin. Accent har träffat italienska vinarbetare som lever under eländiga förhållanden.

FOTO: JONAS MALMSTRÖM

Så gick det sedan. Sara Korkut, Per Holknekt och Johanna Johansson berättar om sina liv i dag.

FOTO: ISTOCK

Nykterist vad trist? Så har bilden av nykteristen förändrats.

FOTO: KRISTINA SAHLÉN

Ridnätverk. Möt en av flera nya engagemangsformer inom IOGT-NTO.

Vägval. 30 kändisar som väljer nykterheten.

Fyra miljoner inställda fyllor | 6

Antalet tillfällen som svenskarna dricker sig berusade har minskat.

Alkoholstopp för patientens skull | 8

Region Östergötland vill att patienter ska avstå alkohol inför planerade operationer.

Nykterister protesterade mot nazister i Göteborg | 9

"Vi står för en demokratisk och solidarisk värld, därför måste vi kämpa mot nazismen", säger Emilia Sjöberg, UNF.

Nu breddas Vit jul-kampanjen | 11

Från och med i år kan även medlemmar i nykterhetsrörelsen ta ställning för Vit jul.

Ann-Britt Hagel njuter av att ha mer tid | 46

MEDELMEN Nu har nyblivna pensionären Ann-Britt Hagel tid för trädgården och Junisföreningen Lägerrävarna.

"Jag slipper skit för att jag är man" | 50

ORDFÖRANDEN Vi män måste våga prata med varandra, och ifrågasätta den kvinnosyn som leder till att kvinnor kränks, skriver Johnny Mostacero.

Sätt stopp för sexismen i nykterhetsrörelsen | 4

CHEFREDAKTÖREN Låt #Metoo bli #Nomore också i nykterhetsrörelsen – för sexismen finns även här.

OMSLAGSFOTO
Jonas Malmström
Henrik Olofsson

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Chefredaktören.

Ulrica Ambjörn

Låt Metoo bli Nomore också i IOGT-NTO

Den senaste tiden har berättelserna om sexuella trakasserier och övergrepp sköljt över världen och Sverige som en flodvåg. Bokstavligt talat har korken dragits ur flaskan med en rejäl knall, en vredesexplosion, vars eko förhoppningsvis kommer att ljuda länge. Många vittnar om alkoholens roll och om den sexism som frodas parallellt.

Att alkoholnormen och sunkig sexistisk kultur går hand i hand är uppenbart. Men sunkig sexistisk kultur lever tyvärr kvar också i nyktra miljöer. Jag har stött på den i olika former också i nykterhetsrörelsen.

Det handlar inte om utseende och ålder, eller om att inte kunna behärska sina lustar. Nej, det handlar om maktutövning – om att sätta på plats och att demonstrera sin suveränitet och självpåtaga rätt att utöva makt.

Sexistisk kultur är inte heller förbehållen män – jag möter den även hos kvinnor. Även pojkar och män blir utsatta. Men eftersom män oftast har makten är det de som också spelar ut sexismkortet.

Efter ett långt yrkesliv har jag sett alltför många exempel på sexistiskt maktspel. #Metoo kom inte en enda sekund för tidigt. Nu är det #Nomore som gäller. Även i nykterhetsrörelsen.

Läs en längre version av artikeln på accentmagasin.se

Sociala medier.

SKRIV TILL OSS på accent@iogt.se
eller Box 12825, 112 97 Stockholm

Mest läst på accentmagasin.se

Här är artiklarna som lästes mest på Accents webb under perioden 23 september till 23 oktober.

1. Yogan räddade mig från drogerna
2. Kvinna fastnade i skorsten hos IOGT-NTO i Södertälje
3. Tvåspråkighet är nyckeln till förståelse
4. UNF: Alla till Göteborg!
5. Systembolaget varnar för gårdsförsäljning
6. Bildspel: Så funkar alkohol
7. Fängelsestraffet blev räddningen
8. Inget riksdagsparti vill legalisera cannabis
9. Låt Metoo bli Nomore
10. Särskilt svårt att sörja den som dött av droger

FOTO: MARIA ANNAS

På accentmagasin.se publiceras nya artiklar varje vardag, varav många inte får plats i papperstidningen. Här några tips från den senaste månaden:

- Regionprocessen i Expedition 50 har startat.
- Tollare igång som ideellt ledarskapscentrum.
- Karin Hagman blir IQ:s nya chef.
- 6 av 10 köper mer alkohol än de planerat.

På accentmagasin.se kan du också lyssna på Accentpodden, som hittills kommit ut med 17 program. Vilka ser du under fliken podcast.

Accentpodden firade Edgeday på konsert med IOGT-NTO-föreningen Stockholm Straight Edge. Vi dyker ner i vad straight edge är, och om det skiljer sig från annan nykterism.

Redaktionen. Det är vi som gör Accent.

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.
Pressläggning detta nummer:
27 oktober
Nästa nummer kommer ut:
22 december

Ulrica Ambjörn
Chefredaktör och ansvarig utgivare
073-372 62 51, ulrica.ambjorn@iogt.se

Maria Zaitzowsky Rundgren
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56,
maria.zaitzowsky@iogt.se

Nathalie C. Andersson
Tjänstledig

Eva Ekeröth
Nyhetsreporter
08-672 60 50, eva.ekeroth@iogt.se

Jens Wingren
Digitalredaktör
073-372 62 53, jens.wingren@iogt.se

ETC Kommunikation
Layout och produktion

Bildbehandling Ola Falk **Adress** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm **Telefon** 08-672 60 50 **Fax** 08-672 60 01
E-post accent@iogt.se **Webbplats** www.accentmagasin.se **IOGT-NTO:s förbundskansli** Tel: 08-672 60 00,
Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se **Prenumeration (295 kr/år)**
och adressändring 08-672 60 38, prenumeration@iogt.se, fax: 08-672 60 01 **Annonsbokning** Ulrica Ambjörn,
tel: 08-672 60 51, accent@iogt.se **Tryck** V-TAB, Vimmerby. **Obeställt material** Tidningen svarar inte för insända,
obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material. **Lagring** Allt material i tidningen
Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring
och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll. **ISSN** 0345-0406. Medlem i
Sveriges Tidskrifter.

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

Ta chansen!

Delta på seminarier, lär dig mer om värvning, träffa andra, dela med dig och ha kul.

Välkommen på utbildningsresa till Sri Lanka 9–24 mars 2018

Under 2018 arrangerar IOGT-NTO utbildningsresor för medlemmar i rörelsen. Syftet med resorna är att lära sig mer om värvning, vårt internationella utvecklingsarbete samt få kunskap om landet och kulturen dit resorna går. Våren 2018 är det dags för den första utbildningsresan som går till Sri Lanka.

Vill du veta mer eller redan nu anmäla ditt intresse, gör du det till:
sven-erik.alfredsson@iogt.se eller 070 747 09 36.

Pris per person (om du är medlem) ca. 15 000 kr. Utbildningen kan även betalas med utbildningscheckar som du får när du värvar medlemmar.

NBV fortsätter att växa

RÖRELSE Enligt NBV:s prognos för 2017 ökar studieförbundet antalet studiecirkeltimmar med 25 procent jämfört med förra året.

– Nu når vi ut med 1 600 000 studietimmar och prognosen för i år tyder på att 10 566 fler personer än förra året kommer att delta i våra studiecirkelar, säger Åke Marcusson, studierektor på Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, NBV.

86 000 unika personer kommer att ha deltagit i någon av NBV:s studiecirkelar eller annan folkbildning 2017, om prognosen slår in. Av dessa är 13 procent medlemmar i någon av NBV:s 21 medlemsorganisationer.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Äldre går emot trenden och dricker allt mer.

FOTO: ISTOCK

CAN: Fyra miljoner inställda fyllor

Medan de unga fortsätter att minska sitt berusningsdrickande finns en motsatt trend bland de äldsta.

ALKOHOL Unga dricker mer sällan än äldre, men när de dricker så dricker de sig oftare berusade. Det visar en ny rapport från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN.

Antalet dagar per månad som svenskarna dricker sig berusade har minskat från 1,0 år 2004 till 0,8 förra året.

– Det låter som en väldigt liten skillnad, men när man räknar på hela befolkningen så blir det fyra miljoner färre intensivkonsumtions-tillfällen. Det är intressant, i synnerhet som det främst gäller de unga som är de som orsakar, och råkar ut för, mest tråkigheter när de dricker, säger Ulf Guttormsson, chef för avdelningen för analys och metod på CAN.

Enligt Ulf Guttormsson märks positiva resultat.

– Antalet alkoholförgiftningar

har minskat. I våra skolundersökningar rapporterar ungdomarna färre negativa konsekvenser av alkohol och Brå (Brottsförebyggande rådet) rapporterar minskat snatteri, våld, skadegörelse och misshandel. Så det gör lite avtryck på samhällsnivå, säger han.

Mer oroande är utvecklingen bland de äldre. Även om intensivkonsumtionen minskat sedan 2004 så syns en liten uppgång det senaste året – och den står de äldsta för. Både i gruppen 50–64 år och gruppen 65–84 år syns en ökning.

Är det dags att börja oroa sig för de äldres konsumtion?

– Kanske lite. Äldre tål alkohol sämre på grund av sin fysik, med mindre andel vätska i kroppen. Dessutom använder de mer läkemedel, särskilt sömnmedel, vilket inte alls är bra att kombinera med alkohol. Många känner nog till

riskerna och undviker att blanda, men alla gör inte det, och ju mer äldres konsumtion ökar desto större risk att det händer. Det är nog dags för vården att ta problemet på allvar och prata med äldre om riskerna, säger han.

Av rapporten framgår också att andelen som inte dricker har minskat något.

– I stort sett har det varit drygt 20 procent som inte druckit de senaste 30 dagarna. Men under några år så ökade andelen, och 2011 var andelen uppe i 25 procent. Vi trodde nog att ökningen skulle fortsätta, men den avstannade och började sjunka igen efter ett par år. Nu är vi där vi började på drygt 20 procent, säger Ulf Guttormsson.

EVA EKEROTH

Fotnot: Siffrorna i rapporten kommer från de så kallade Monitormätningarna som genomförs i form av telefonintervjuer med ett urval av svenska folket sedan år 2000.

FOTO: EDWIN TORRES/FLICKR-CC-BY-2.0.

Alkoholstopp inom LO

ALKOHOL LO kommer inte längre att bjuda på alkohol, varken vid intern eller extern representation. Det klubbades igenom av ett enigt representantskap. Tidigare var det möjligt att bjuda på två glas öl eller vin. LO-distrikten har tidigare själva bestämt hur deras alkoholpolicy ska se ut, men nu gäller samma regler för alla.

Enligt tidningen Arbetet var det Kommunal Mellersta Norrland och Kommunal Skåne som på LO:s representantskap, LO:s högsta beslutande organ mellan kongresserna, motionerade för en striktare alkoholpolicy.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Kvinna fast i IOGT-NTO:s skorsten

En granne hörde förtvivlade rop på hjälp och larmade föreningens ordförande.

RÖRELSE Bo Högstedt, ordförande i IOGT-NTO Torekälla i Södertälje, anlände till huset strax före tio på morgonen för att förbereda inför dagens stora event; höstmärknaden.

Han hade larmat av och kokat kaffe när en kvinna från en grannfastighet kom in och berättade att hon hört någon skrika desperat. Hon kunde inte härleda ljudet, men trodde att det kom från IOGT-NTO.

Bo Högstedt och grannen gick upp på andra våningen för att försöka begripa varifrån ropan kom.

– Plötsligt hörde vi en röst inifrån den öppna spisen och förstod att någon hade fastnat i skorstenen, säger Bo Högstedt, som tillsammans med grannens make gick upp på vinden för att hitta en väg ut på taket.

De fann snart en lucka, och mycket riktigt, nere i skorstenen satt en kvinna fastkilad på tränga 40 x 40 centimeter.

Bo Högstedt larmade räddningstjänsten som inom loppet av en halvtimme var på plats för att försöka få upp kvinnan, som är i 25-årsåldern.

Hon firades upp med hjälp av remmar och var efter cirka en

Räddningstjänsten hissar kvinnan ur skorstenen.

FOTO: BO HÖGSTEDT

timme ute i friheten och fördes omedelbart till sjukhus.

Det ligger nära till hands att tänka att det var ett inbrottsförsök som gått snett. Men det tror inte Bo Högstedt.

– Jag vet vem kvinnan är och jag tror att det kan ha funnits andra orsaker till att hon försökte ta sig in. Kanske sökte hon skydd eller värme. Förmodligen satt hon fast sedan fredagskvällen, så det var rena turen att grannen hörde

henne, säger Bo Högstedt.

Med all aktivitet som var planerad för dagen, med musik och marknadsstånd, är det osannolikt att någon hade hört henne.

– Jag är en luttrad person som sett och hört det mesta. Men detta trodde jag aldrig att jag skulle få uppleva, konstaterar Bo Högstedt.

Av förklarliga skäl ställdes höstmärknaden in.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

UNF-auktion gav 23 000 till Världens barn

RÖRELSE Efter kongressen har UNF som tradition en efterfest där man bland annat diskuterar arbetsplan inför kommande år. För att sätta fart på festkänslan och hitta på något som är både kul och viktigt valde man att auktionera ut prylar för att samla in pengar till Världens barn. Ordförande Isabelle Benfalk och berättar att auktionen sammanlagt gav 11 778 kronor. Förbundsstyrelsen valde att dubbla summan så att Världens barn får cirka 23 000 kronor.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: STEFANO GUIDI

Systembolaget varnar för gårdsförsäljning

ALKOHOL Systembolagets vd Magdalena Gerger har skickat ett öppet brev om gårdsförsäljning av alkohol till riksdagens ledamöter. Anledningen är en motion av allianspolitiker som skulle kunna röstas igenom med stöd av Sverigedemokraterna.

Magdalena Gergers budskap är att frågan handlar om mycket mer än att gårdar ska få sälja egenproducerad alkohol. De ändringar som krävs i lagstiftningen skulle, enligt Gerger, öppna marknaden även för utländska intressenter. Som medlemsstat i EU kan inte Sverige missgynna producenter från andra EU-länder.

Moderaternas Annicka Engblom, som just nu är i färd att skriva den aktuella motionen, är kritisk till Systembolagets utspel. I en intervju med Expressen kallar hon det för häpnadsväckande.

JENS WINGREN

Kvinnor och män ser olika på sitt cannabisbruk

För män är cannabisbruk främst en social aktivitet. För kvinnor däremot är det något man gör privat.

NARKOTIKA Traditionellt har cannabisbruk framställts som en könsneutral aktivitet, men i den danska studien *Cannabis-brug og kønsnormer* framträder en annan bild. Både män och kvinnor har intervjuats om hur och när de använder drogen. Syftet är att förstå hur könet

påverkar i vardagen, hur möjligheterna att leva ett normalt liv begränsas, och hur behandlingen bör utformas för män respektive kvinnor för att vara effektiv.

För männen i studien framgår att det sociala omkring cannabis är det viktigaste i deras liv, drogbruket är det centrala som det mesta kretsar kring. Männen säger sig helst använda cannabis tillsammans med andra män. Kvinnorna beskriver däremot can-

nabisbruket som något privat, och sin egen roll i cannabiskulturen som perifer.

Kvinnorna beskriver sitt drog-användande som "rekreativt och kontrollerat", och ser inte att de riskerar vare sig sin hälsa eller trivsel i förhållande till arbete och studier. Männen normaliserar sitt cannabisbruk och förminskar riskerna genom att identifiera sig med kamratkretsen som är positiv till drogen.

ULRICA AMBJÖRN

HALLÅ DÄR!

Erik Wagner

redaktör på förlaget Idealistas, som fått uppdraget att ta fram ett förslag för ny regionindelning för IOGT-NTO i förändringsprocessen Expedition 50.

Vad är det du ska göra?

– Mitt uppdrag är att leda processen med att ta fram ett förslag med större och färre regioner istället för dagens distrikt. Det ingår också att ta fram en uppdragsbeskrivning för regionerna.

Hur ska det gå till?

– Det kommer att ske i dialog om med distrikten och även med förbundet. I viss mån även med de andra förbunden i IOGT-NTO-rörelsen. Jag har ett bollplank i form av en processgrupp med representanter för distrikten, förbundsstyrelsen och kansliet.

När sätter du igång?

– Jag har redan mejlat alla distriktsordförande och några har hunnit svara. En del har redan haft kontakt med angränsande distrikt. Andra har inte kommit lika långt och är kanske inte heller lika sugna på en förändring. Vi får ta det den takt som folk maktar med.

När ska arbetet vara klart?

– I maj är det tänkt att vi ska lägga fram ett förslag.

Hur tror du att det kommer att gå?

– Det ska bli kul. Jag tror att det här är rätt väg att gå, säger Erik Wagner, som tidigare arbetat som förbundsstrateg på IOGT-NTO.

EVA EKEROTH

Alkoholstopp inför planerad operation

Patientsäkerhet, minskade kostnader och bättre patientflöde. Det är skälen till att Region Östergötland vill att patienter ska avstå alkohol inför planerade operationer.

ALKOHOL I februari motionerade Stefan Redéen och Anders Eksmo, båda ledamöter i regionfullmäktige, att regionen skulle följa efter bland andra Akademiska sjukhuset i Uppsala och införa alkoholfria operationer.

– Det har diskuterats under ett antal år, men nu finns det så god evidens så det känns som om det är dags, säger Stefan Redéen, kirurg.

Syftet är att minska vårdskadorna. Alkohol försämrar kroppens immunförsvar och ökar risken för komplikationer.

– Främst är det för patienternas skull. Om man tänker sig att man har en patient framför sig som fått komplikationer, och säger att de kunnat undvikas om patienten inte druckit, så undrar nog patienten varför ingen upplyst om det före operationen. För mig är det

Bildtext.

FOTO: PIXNIO

en etisk fråga, säger han.

Enligt Stefan Redéen finns många studier som visar att läkningen går fortare och komplikationerna blir färre om man inför alkoholstopp.

– Mellan sex och åtta veckor före operationen bör man hålla upp. Sedan är det väl ingen som kommer att vägra att operera någon som inte klarar det. Jag ser det främst som en patientsä-

kerhetsfråga. Patienterna måste få veta förutsättningarna. Som patient vill man förstås att utfallet ska bli så bra som möjligt.

Han tror att även andra livsstilsfrågor snart kommer att ses över i samband med operation.

– Jag tror att det så småningom kommer att bli aktuellt att diskutera sådant som kost, motion och sockerintag, säger han.

EVA EKEROTH

Få barn till missbrukare upptäcks av skolan

Knappt en fjärdedel av alla barn som lever med missbruk i familjen upptäcks av skolan.

ALKOHOL Karin Alexandersson, forskare i socialt arbete vid Göteborgs universitet, har lett en forskningsstudie som heter Skol-Bim. Hon har intervjuat 20 ungdomar om vad det inneburit att växa upp med missbruk i familjen, och vilket stöd de hade behövt. Studien presenterades vid en konferens arrangerad av IOGT-

NTO:s juniorförbund, Junis.

Uppväxten med en missbrukande förälder har lett till bland annat självskadebeteenden, rädsla, sorg, ilska, oro, ångest, hat, trötthet, skam och utanförskap. Men också till att de blivit självständiga och duktiga på att klara sig själva.

– Ungdomarna uttrycker hur viktigt det hade varit för dem att få prata med någon, för att känna sig mindre ensamma, säger Karin Alexandersson.

Men bara fyra av de 20 ungdomarna fick någon hjälp från skolan.

– Det visar hur viktigt det är att våga fråga om man misstänker problem i hemmet, säger Karin Alexandersson.

Hon tycker att skolan borde ha livskunskap på schemat, sätta upp anslag i korridorerna med information om var man kan söka hjälp, samt erbjuda alla elever ett samtal med kurator.

Forskningsresultaten ska ligga till grund för kommande utvecklingsprojekt kring hur man fångar upp barn till missbrukare i skolan.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Nykterister i protest mot nazister

UNF i Göteborg och Bohuslän uppmanade så många som möjligt att komma till Göteborg för att protestera mot nazism den 30:e september.

IRÖRELSE När den nazistiska organisationen Nordiska Motståndsrörelsen skulle marschera genom Göteborg var det många som kallade till motdemonstrationer. Bland de tusentals som samlades på Heden i centrala Göteborg för att visa sitt motstånd fanns flera från Ungdomens nykterhetsförbund, UNF, på plats.

Jonatan Kraft från UNF:s distriktsstyrelse i Göteborg och Bohuslän fanns där, och även Emilia Sjöberg från styrelsen för föreningen Klippan.

– Vi är här för att stå upp mot antidemokratiska krafter, sade Jonatan Kraft.

UNF ordnade med mat och boende för tillresta demonstranter på Nordengården och ett 20-tal aktivister åkte gemensamt in till demonstrationen. Ansvarig för arrangemanget var UNF:s ordförande i Göteborg och Bohuslän,

Jonatan Kraft och Emilia Sjöberg demonstrerar mot nazism på Heden i Göteborg.

FOTO: JENS WINGREN

Simon Thörn.

– Vi fick rätt bra spridning på vår uppmaning att komma hit och demonstrera. Bortsett från något ensamt nättroll har vi uteslutande fått positiv respons.

Är det verkligen UNF:s roll att engagera sig i detta?

– Vi tycker det. Vi är inte bara nykterister utan även en demokratisk rörelse. Det är våra medlemmar som blir kallade folkförrädare, det är vår framtid det handlar om, säger Simon Thörn.

Efter demonstrationen arrang-

erade Klippan fika för att alla skulle få tillfälle att ventilera dagens upplevelser.

– Vi står för en demokratisk och solidarisk värld, därför måste vi kämpa mot nazismen, säger Emilia Sjöberg från Klippan.

Nordiska motståndsrörelsens demonstration nådde aldrig sin startpunkt. Efter att ha attackerat polisen blev nazisterna stående i utkanten av stadskärnan i flera timmar tills de lotsades tillbaka till sina bilar.

JENS WINGREN

Kakor ska få folk att hålla låda

IRÖRELSE Drygt 2 000 kaklådor har skickats ut till Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhets, NBV:s, verksamhetsutvecklare i landet. Tanken är att de ska användas vid studiecirklar för fördjupade samtal om IOGT-NTO:s värdegrund. I lådan finns också en kortlek som innehåller frågor som rör IOGT-NTO:s kärnämnen; demokrati, nykterhet och föreningsliv. Förhoppningen är att fler ska bli medvetna om vad som skiljer NBV från andra studieförbund.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: JERRY LAI, FLICKR-CC BY 2.0

Gravida bör avstå alkohol

ALKOHOL Professor Agnes Wold och barnläkaren Cecilia Chrapowska hävdar i en ny bok att 5–6 glas vin i veckan inte har visat ge skador på foster. Det har fått Livsmedelsverket att protestera.

En ny studie visar också att även små mängder alkohol under graviditeten påverkar fostrets ansiktsdrag.

– Vi förstår inte vad som skyddar vissa barn. Det finns kvinnor som dricker en kvarting vodka om dagen och föder friska barn, säger Christina Chambers, professor i pediatrik vid University of California, San Diego, till New Scientist.

De stora individuella skillnaderna gör att hon anser att hälsoorganisationernas råd är bra.

– Vi vet inte var gränsen går. Därför är det klokt att undvika alkohol under graviditeten, säger hon.

EVA EKEROTH

FOTO: TORKEL EDENBORG

BILDEN

Halloween. Inför Junis tidnings Struten halloween- och skräcktema intervjuade juniorreporter Liv Samuelsson spökena Anton Edberg och Cajsa Wittboldt.

KOMMENTAREN

Nykter graviditet ingen uppoffring

När man blir gravid förlorar man en del av sin integritet. Plötsligt har såväl experter som lekmän synpunkter på hur man lever, och kommer med goda råd om allt möjligt. Mot slutet tar sig en del till och med friheten att klappa på ens mage.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Eva Ekeröth.

De flesta råd ges i all välmening, men som vuxen kan man givetvis ändå känna sig kränkt. Ett av råden är att avstå från alkohol. Det ifrågasätts av Agnes Wold och Cecilia Chrapowska i en bok till blivande föräldrar. Eftersom det inte finns belägg

för att barnet skadas av 5–6 glas i veckan så anser de att man inte ska skuldbelägga kvinnor som väljer att inte avstå helt. Det är behjärtansvärt. Skuldkänslor är ingen bristvara hos föräldrar, men problemet med att säga att "ett glas vin ibland" är okej är att det inte är något exakt mått. Faktum är att det är precis så som många beskriver sin konsumtion. Och då menar de inte bokstavligen ett glas. Det som avses är att dricka måttligt. Därför blir det så lurigt med budskapet att ett glas är okej. Särskilt som vi inte ens har någon gemensam definition på storleken på ett glas.

Vi vet inte heller var gränsen går för påverkan på barnet. Antagligen existerar ingen gräns, åtminstone inte en som är densamma för alla, vid alla tidpunkter under graviditeten och under alla omständigheter. Att låta bli att dricka i nio månader är ingen stor uppoffring. Det är ett bra tillfälle att testa för- och nackdelar med att vara nykter. Den erfarenheten kan man ha nytta av längre fram. Med barn som ska skjutsas hit och dit, eller tonåringar som ska hämtas från sena fester kan föräldrar inte heller dricka när som helst. Lika bra att börja förbereda sig.

EVA EKERÖTH

FOTO: SARA HEINE

Ett andra hem för unga bosnier i Travnik

Finaste huset i hela Travnik tillhör nu ungdomarna i IOGT-NTO:s bosniska partnerorganisation CEM.

I RÖRELSE Det har kostat tid, pengar och kraft, men nu är det invigt och klart. IOGT-NTO-rörelsens bosniska partnerorganisation CEM har åstadkommit underverk med det gamla huset, som ligger mitt på torget i centrala Travnik.

– Det blå huset lyser som en pärla. Särskilt med tanke på att husen runt omkring är väldigt nedgångna och grå med kulhål kvar sedan kriget. Ungdomarna i CEM tycker att de har det snyggaste huset i staden. Till och med borgmästaren, som var med på invigningen sa att han gärna ville byta mot stadshuset, säger Sara Heine, chef för IOGT-NTO:s internationella avdelning som var på plats vid invigningen.

Huset, som av ungdomarna själva fått namnet Second home, är ett hus för alla unga.

– Man kan delta i någon aktivitet eller starta en egen verksamhet. Man kan spela musik, gå en utbildning eller bara hänga. Enda kravet är att alla ska vara välkomna. Diskriminering och motsättningar mellan grupper är ett stort problem i Bosnien, säger Sara Heine.

Ett annat krav är att verksamheten ska vara fri från alkohol och andra droger, inklusive tobak.

– Det är väldigt befriande i ett land där till och med kudden på hotellrummet luktar rök, att komma in i ett hus där luften går att andas, säger Sara Heine.

CEM fick löfte om att hyra huset gratis i 15

år mot att de renoverade huset på sex månader.

– Det handlade inte om någon vanlig renovering. Huset var halvt i ruiner. Det kändes som en övermäktig utmaning. Det tog åtta månader för dem att få ihop finansierare och genomföra renoveringen, säger Sara Heine.

CEM är en av de organisationer som stöts av IOGT-NTO-rörelsen.

– Runt 70 procent av ungdomarna i Bosnien ser ingen framtid. Kriget är fortfarande ständigt närvarande. När jag frågade några ungdomar vart man går om man inte går till CEM, så svarade de till baren. I det perspektivet blir CEM:s verksamhet ännu viktigare.

Som inflyttningspresent gav IOGT-NTO-rörelsen CEM en metodlåda.

– Vi gjorde i ordning en låda med fyra ungdomsmetoder som vi använder i Sverige. De får välja en av metoderna att fördjupa sig i. Representer från organisationen bakom metoden som CEM väljer kommer att åka ner till Bosnien och hålla en workshop. Förhoppningsvis får de med sig en massa inspiration hem, säger Sara Heine.

EVA EKERÖTH

Fotnot: CEM står för Centar za edukaciju mladih, vilket betyder ungefär Centrum för ungdomars utbildning.

Nu växer Vit jul-kampanjen

Från och med i år kan även medlemmar i nykterhetsrörelsen ta ställning för Vit jul. Tanken är att ännu fler ska engagera sig och inspirera andra att avstå alkohol för barnens skull.

I RÖRELSE Medlemmar i nykterhetsrörelsen avstår ju av givna skäl från alkohol årets alla dagar. Men att skriva under för Vit jul handlar inte bara om att vara nykter under julen, utan om att engagera sig för en viktig fråga, inspirera sin omgivning och känna sig delaktig i en av IOGT-NTO:s viktigaste kampanjer.

– Ju fler vi är som skriver under, desto större kraft har kampanjen. Tillsammans vill vi förändra samhället och när människor ser att många är med och stödjer Vit jul är det lättare att själv skriva på. Vi har sett att behovet finns och därför genomför vi i år ett utvidgat ställningstagande som inkluderar medlemmar, säger Natasha Jevtic Esbjörnsson, insamlingsansvarig.

I år får även medlemmar skriva på för Vit Jul.

Hon menar att antalet personer som värvas för att skriva på för Vit jul förvisso är viktigt, men kanske mest internt. Utåt vill man kommunicera att det är många som vill att barn ska få uppleva en jul utan alkohol.

– Vi tror att det utvidgade ställningstagandet skapar ett större engagemang och att fler vill driva frågorna. Det är en viktig poäng att medlemmarna får synas här.

Men det är inget krav på att tacka ja till de inspirationsverktyg eller aktiviteter som vi erbjuder, utan var och en bestämmer själv hur mycket eller lite man vill engagera sig. Det räcker långt att prata om kampanjen eller bära en peppis-pin på jackan, säger Natasha Jevtic Esbjörnsson. Årets Vit jul-kampanj startar den 13 november.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Stor ökning av narkotikabeslag

NARKOTIKA Lika mycket narkotika beslagtogs under årets första månader som under hela 2016. Det är inte fler kontroller som föranlett ökningen utan ett större fokus på den tunga trafiken. Det säger Ingela Östmark, biträdande chef för Tullverkets brottsbekämpning i Västra Sverige till P4 Göteborg.

Allt mer narkotika beslagtas också genom postflödet. Ungefär hälften av alla narkotikabeslag görs på detta sätt. Främst handlar det om det smärtstillande läkemedlet Tramadol, även om cannabis fortfarande står för den största delen av den beslagtagna narkotikan.

Regeringen ska nu skjuta till ännu mer pengar till Tullverket och planen är att detta ska öka närvaron vid gränsen ytterligare.

JENS WINGREN

FOTO: DENNIS YIP, FLICKR-CC BY 2.0

Region Skåne delar ut 2 000 doser Naloxon

NARKOTIKA Från årsskiftet kan läkemedlet Naloxon, som används som motgift vid opioidöverdos, göras mer tillgängligt i Skåne. Regionen räknar med att dela ut cirka 2 000 förfyllda sprutor med Naloxon till missbrukare kring årsskiftet. Det rapporterar SVT. Naloxon har tidigare inte varit tillåtet att skriva ut i förebyggande syfte, men i våras beslutade dåvarande folkhälsominister Gabriel Wikström att frågan om Naloxon skulle snabbutredas. I juni beslutades att Naloxon ska kunna skrivas ut i förebyggande syfte till personer som använder opioider.

JENS WINGREN

Svårt att sörja den som dött av droger

"Sorgen kring drogrelaterade dödsfall är en speciellt känslig fråga", säger Marja-Liisa Laapio, som startat ett nätverk för efterlevande i Finland.

DROGDÖD I Finland har det traditionellt inte talats om sorg efter alkohol- och andra drogrelaterade dödsfall. Därför startades 2010 ett nätverk för att lyfta frågan – ett nätverk som är relativt okänt. En av grundarna var Marja-Liisa Laapio, sedan ett par år pensionerad från Finska blåbandsförbundet. I en artikel i Popnad säger hon:

– Man måste kunna möta

människan som har mist en närstående, möta döden och möta missbruket som funnits kring dödsfallet, och stigma som finns kring alkohol- och drogrelaterade dödsfall.

Sorgen i samband med drogrelaterade dödsfall är komplex, då både bilden av den döde och de anhöriga blivit negativt laddad, menar Katariina Hänninen,

Finska blåbandsförbundet, till Popnad.

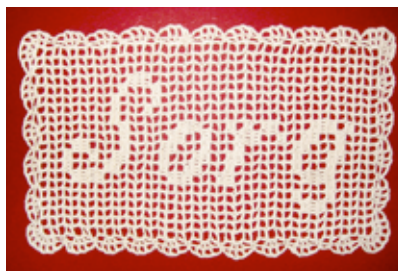

FOTO: CJ SORG, FLICKR-CC BY 2.0.JPG

– Forskning visar att om det finns ett tabu kring dödsfallet förstärks sorgen. På så sätt är den här sorgen speciell och

mer komplex, i jämförelse med så kallad "vanlig sorg", säger hon. Nätverket arbetar nu med en handbok i ämnet.

ULRICA AMBJÖRN

Tvåspråkighet nyckeln till förståelse

I RÖRELSE Att bibehålla sin tvåspråkighet är viktigt för invandrades identitet. Därför har Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, NBV, i samarbete med bosniska NBV-föreningar, startat ett modernmålsinitiativ för att förstå tredje generationens bosnier att använda sitt modersmål.

– När jag kom hit uppmanades vi att tala svenska hemma med våra barn. I dag ser man annorlunda på det. Det är viktigt för identiteten att barnen får båda språken, säger Azra Jelacic, som sitter i NBV:s förbundsstyrelse.

Hon kom till Sverige från Bosnien 1994 och är ordförande för den grupp som har uppdraget att etablera verksamheten kring modersmålet.

Bosnier är en invandrargrupp som generellt är välintegrerad i det svenska samhället. En del "försvinner" in i sitt nya hemland efter ungefär 25 år. De är kanske gifta med en svensk och lever i en helsvensk kontext.

– Många tror att det bara är att klippa rötterna och anpassa sig. Men ursprunget är viktigt i förståelsen för vem man är. Att känna sitt ursprung ger en trygghet. En nyckel till det är språket. Som ung vill man ofta ta till sig det nya, men som äldre söker man sig tillbaka till sina rötter. Tvåspråkigheten är viktig för helheten.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Det ska vara värdefullt och välkommande att vara med i IOGT-NTO."

Robert Kaskas, verksamhetsutvecklare som fått i uppgift att fundera ut hur IOGT-NTO ska bli bättre på att få medlemmarna att stanna kvar.

Melbourne city.

FOTO: VISITMELBOURNE.COM

Global alkoholpolitik i fokus i Melbourne

Industrins agerande och nödvändigheten av en ramkonvention för alkohol är några av frågorna som var uppe på konferensen GAPC.

ALKOHOL I början av oktober hölls konferensen Global Alcohol Policy Conference, GAPC 2017, i Melbourne, Australien. Temat var hur evidens kan omsättas i handling för att minska alkoholskadorna.

– Rätt många här pratar om industrins aktiviteter och hur man ska minska deras inflytande. Och så pratas det en del om behovet av en ramkonvention för alkohol, säger Pierre Andersson, policyrådgivare för alkohol och utveckling på IOGT-NTO:s internationella avdelning, som var på plats.

Flera talare presenterade exempel på senaste nytt på alkoholreklamfronten. Där märks särskilt hur budskap och bilder syftar till att nå unga och moderna kvinnor i världen.

David Jernigan, biträdande professor och chef för Center on Alcohol Marketing and Youth, CAMY, visade hur flera alkoholmärken nu pryds med rosa band för att koppla dem till kampen

mot bröstcancer. Ironiskt med tanke på att 15 procent av bröstcancerfallen i USA orsakas av alkohol.

Danica Keric, informations- och forskningsansvarig vid McCusker Centre for Action on Alcohol and Youth i Australien, visade exempel på reklamkampanjer som ska göra vodka attraktivt för unga kvinnor genom att använda ord som "naturlig", "inga tillsatser", "rent", "sockerfritt", "glutenfritt", "fri från kolhydrater" eller "grön".

En av dem som fick möjlighet att hålla en workshop under konferensen var IOGT-NTO:s Östafrikachef, Johan Sundquist.

– Det hölls bara åtta längre workshops under konferensen. Att få hålla en sådan är en ära. Det blev intressanta diskussioner om hur vårt arbete med lokala samhällen i Östafrika kan vara relevant på andra platser. Jag hade deltagare från Afrika, Asien, Europa och Australien, och de bidrog alla med spännande tan-

kar och perspektiv, säger han.

Varför ville du ha en workshop om normer och beteenden?

– För att det i slutändan är det som styr alkoholkonsumtionen. De verktyg som vi använder oss av i Östafrika har visat sig komma åt detta på ett bra sätt, och det ville vi dela med oss av.

Vad är det mest intressanta ni hört under konferensen?

– Det är nog studierna som visar hur otroligt effektivt det är med höjda priser på alkohol – även ganska små prishöjningar visar sig ge märkbara effekter på allt från rattfylleri till spridningen av gonorré, säger Pierre Andersson.

Johan Sundquist tycker att de intressantaste diskussionerna rörde behovet av att möta alkoholindustrin på den globala arenan.

– Vi kan inte förvänta oss att enskilda forskare, organisationer, eller ens länder ska kunna klara av de utmaningar som kommer med den enormt inflytelserika och resursstarka alkoholindustrin. Det behövs lobbyarbete, riktlinjer och lagstiftning på global nivå, sa han.

EVA EKEROTH

Nyårsafton 31 december kl. 19.30 är det NYÅRSFEST i IOGT-NTO-lokalen på Kullgatan 8 i Vetlanda.

Det blir supé scenprogram av Tina och bo Fridh med Musical- och Filmmelodier. Dans till Anders Nilssons orkester. Stämningsprogram vid 12-slaget. Kostnad 350 kr. Anmälan senast 27e december till Brita och Bengt Isaksson 0383-761 364 eller 0706-064 684, eller till Dagmar Isaksson 0383-12241

Arrangör IOGT-NTO och NBV

En resa där vi kombinerar sol och bad med upplevelser där vår svensk/gambiska reseledare tar dig med till platser lite bortom turiststråken och till människor i deras vardagliga miljöer. Du får uppleva en säregen natur och exotiska miljöer med ett an-norlunda djurliv samt långa badstränder med möjlighet till härliga bad. Resan börjar **13 feb 2018** från **Arlanda**

Vill du veta mer?

Kontakta NBV Halland,

Andersbergstringen 2, 302 22 Halmstad,

Tel. **0733 838368** eller **0704878114**

E.mail: amou.jobe@nbv.se så sänder vi information

eller gå in på nbv.se/gambiareisan

Nu tändas tusen juleljus

I Vit juls gåvoshop hittar du fina klappar till släkt och vänner – och det bästa av allt är att överskottet går till Vit jul! En nyhet för i år är ljuslyktor från Kähler som säljs i två-pack. Självfallet har vi behållit storsäljaren Peppis, Omaggio-vasen och den sköna pläden från Klippan. Gåvokort för alla plånböcker och smaker hittar du också. Skynda att fynda! En del av produkterna finns i ganska små upplagor.

Läs mer och beställ på: vitjul.shop.textalk.se

SÅ GICK DET SEDAN

Många människor, kända och okända, har valt att berätta om sina liv i Accent. Och efteråt har vi undrat: Hur gick det sedan? Här berättar tre tidigare intervjuade hur de lever i dag.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN**

Sara Korkut med
sonen Evren.

"JAG ÄR ETT TOLLARE-BARN"

FOTO: JONAS MALINSTRÖM

Sara Korkut från Kurdistan var 26 år gammal när hon började plugga på Allmän kurs på IOGT-NTOs folkhögskola Tollare. Hon hade då just fått sitt efterlängta uppehållstillstånd efter tio års väntan och drömde om att plugga vidare till socionom. Men hon kände att hon hade en tuff utmaning framför sig i och med att hon hade en bristfällig skolgång i bagaget. Hon låg efter i matte och engelskan fick hon börja från början med.

I tre år bodde hon på Tollare. Hon stor-

trivdes och gjorde stora framsteg. Enda smolket i bägaren var att hennes familj hade svårt att acceptera att hon flyttat hemifrån och ville stå på egna ben.

Hur ser ditt liv ut i dag?

– Det blev precis som jag hade planerat – om möjligt ännu bättre! Det sista året på Tollare pluggade jag intensivt framför allt engelska för att klara kursen. Direkt efter avslutad kurs med bra betyg sökte jag och kom in på socionomprogrammet på Ersta Sköndal, säger Sara Korkut, som efter 3,5

intensiva studieår utexaminerades som socionom 2016.

Mycket stolt och glad förstås. Att plugga på högskola visade sig nämligen vara betydligt tuffare än hon hade anat.

– **Jag kom direkt** från Tollare och var van vid en viss mängd text att plugga in. Nu fick jag plötsligt långa listor med studielitteratur. Det kom som en chock. Nu i efterhand tänker jag att jag var lite för ambitiös, jag läste ofta böckerna från

"Man är inte 'bara' en elev, utan det blir en vänskap för livet."

SARA KORKUT

pärm till pärm. Men jag tyckte också att det var intressant, jag ville fördjupa mina kunskaper och verkligen förstå, säger hon.

Lagboken plöjde hon sig igenom bara för att den var så spännande. Borde hon kanske ha satsat på en karriär som jurist i stället? Hon skrattar.

– Nej, jag är så nöjd över att vara socionom!

Hon berättar att hon periodvis kämpade så hårt med studierna att hon föll i tårar. Oron gnagde konstant; skulle hon klara nästa tenta? Hade hon koll på alla fakta?

Men hon gav inte upp och klarade allt med bravur. Sin praktik gjorde hon i syd-östra Turkiet hösten 2015 på en stiftelse som jobbar med kvinnors rättigheter. En erfarenhet som fick henne att växa som människa och som samtidigt var ett kärt återseende. Hon hade inte satt sin fot i landet på 14 år och ville fördjupa sig i kulturen.

– Jag jobbade bland annat med kvinnor och deras barn och fick dem att förstå att det inte är så bra att gå in och styra upp allt vad barnen gör. I Turkiet är det vanligt att mamor gör allt för sina söner, vilket resulterar i att de inte klarar någonting själva. Våra insatser gjorde kvinnorna medvetna om sitt beteende.

Halvåret i Turkiet blev spännande på mer än ett sätt. Kriget kom allt närmare och stundtals hördes bomber detonera. I och med den omedelbara närheten till en krigszon fick hon möjlighet att träffa krigsdrabbade, vilket har gett henne nya insikter.

– Det är en sak att se krig genom teve.

Kanske kommer Evren en dag att plugga på Tollare precis som sin mamma.

FOTO: JONAS MALLSTRÖM

Det är en helt annan sak att möta de drabbade människorna på plats. Det är något man aldrig glömmer. Nu har jag en helt annan förståelse.

Sara Korkut var inte särskilt rädd där och då. På plats med henne fanns hennes mamma och syster. Hon beskriver hur hon satt och skrev på sin uppsats med bombanfall ljudande i bakgrunden. Men det var som att uppsatsskrivandet blev en sköld mot verkligheten. Först när hon kom hem till Sverige och slappnade av kom den undanträngda rädslan fram.

– Det var nyår och jag reagerade kraftigt på alla smållare och raketer.

Efter praktiken och examen fick hon jobb som socialsekreterare i södra Stockholm. Ett arbete hon stortrivs med och planerar att fortsätta med ett bra tag till. Men i framtiden hägrar drömmen att öppna en kvinnojour eller ett stödboende – en

dröm hon är fast besluten att förverkliga.

Den tidigare så sköra relationen till familjen är numera läkt. Föräldrar och syster är stolta över hennes framgångar och familjen träffas och umgås så ofta de kan.

Det är inte bara på jobb- och familjefronten som Sara Korkuts liv går som på räl. På Tollare träffade hon sitt livs kärlek, Robert Flinkenbro, som pluggade socialpedagogik.

Under sista året blev de ett par och 2016 gifte de sig. Ett knappt år senare föddes sonen Evren och om ett par månader är det dags för son nummer två att göra entré.

– Robert är en av de finaste människor jag träffat. Faktum är att det är många som har hittat kärleken på Tollare. Det är en speciell, andlig plats som fångar upp människor som har ett bagage. Stämningen och sammanhållningen där är unik, Tollare är hemma för mig. En välkomnande plats med personer man kommer riktigt nära, säger Sara Korkut.

Hon berättar att allt sedan Tollare-tiden söker hon ständigt efter det hon kallar för "Tollaremäniskor", sådana som man får en ordlös och omedelbart djup kontakt med. Men hittills har hon gått bet. Det är bara på Tollare dessa människor verkar finnas, säger hon.

Hon radar också upp exempel på hur lärare hon haft på Tollare var henne behjälpliga under socionomutbildningen, och hur de kom och gratulerade när hon tog sin examen.

– Man är inte "bara" en elev, utan det blir en vänskap för livet. De finns alltid där. Jag skulle rekommendera alla att plugga på Tollare, det är en helt fantastisk plats som har betytt allt för mig. ■

Per Holmnekt
kämpar varje dag
för sin nykterhet
För sin och sina
barns skull.

FOTO: JONAS MALMSTRÖM

"LIVET ÄR VANSKLIGT"

För tre år sedan kom entreprenören Per Holmnekt ut som nykterist. Han skrev en självbiografi om sin resa mot nykterheten, *Per Holmnekt 1960-2014*, och var fast besluten att aldrig mer dricka.

Bakom sig hade han ett mångårigt beroende. År 2000 nådde han sin botten, men lyckades bemästra sina demoner, blev nykter och drogfri och startade framgångsrika klädföretaget Odd Molly.

Nykterheten höll sig i tio år – tills han försökte sig på att dricka socialt. Det var under äktenskapet med artisten Lena Philipsson. Sedan gick det snabbt utför. Äktenskapet kraschade, delvis på grund av alkoholen, och Per Holmnekt kände att livet var över. Han var uthängd i media, skamsen och beroendesjuk.

Då kom vändpunkten och viljan att en gång för alla sätta korken i flaskan.

Så hur gick det med nykterheten?

– I dag är jag nykter, men jag tog ett felsteg förra sommaren och dömdes för sjöfylleri. Saker hände i mitt liv, det blev för mycket och jag drack en del, även om det aldrig gick helt över styr. Jag är en person som påverkas av mitt känsloregister. Livet är vanskligt och jag orkade inte hålla skölden uppe utan trillade dit, säger han.

Att fallet inte blev ännu större tillskriver han sin lösningsfokuserade personlighet och förmåga till självvrannsakan.

Men han tycker fortfarande att det är jobbigt att inte kunna dricka och beskriver det som ett krig mot en fiende som alltid lurar i vassen.

– Jag önskar att jag hade fötts utan det här inre monstret. Jag kräver inte att livet ska vara fantastiskt, men behöver frihet från oro. Jag är en person som oroar mig och som har extremt höga krav på mig

självt, vilket gör mig sårbar. Men just nu mår jag bra. Jag har en dotter på drygt tre månader och ägnar all min tid åt att vara en närvarande pappa, säger Per Holmnekt.

Han menar att välmående i sig inte är en garanti för att han inte tar felsteg.

– Jag är på ett sätt mera ömtålig när jag mår bra, för då vågar jag ta ett snedsteg. Jag tänker att nu, när livet känns stabilt, ska jag väl kunna ta ett glas?

Han berättar att hans fästmo känner till hans problematik och att de kan prata med varandra om det som kan trigga ett återfall. Att återigen bli pappa och ta hand om en hjälplös baby borde rimligen också vara en drivkraft att hålla sig nykter.

– Ja, jag vill vara nykter för henne. Men framför allt vill jag hålla mig nykter för min egen skull. Jag måste ta hand om mig själv, det är viktigt för hennes framtid. Jag vill ju finnas där för henne länge än, säger Per Holmnekt.

Han går regelbundet på möten och tar en dag i sänder.

– Man ska aldrig säga aldrig. Men jag hoppas att jag ska lyckas bibehålla nykterheten. Det återfall jag tog förra sommaren påminde mig om hur dåligt jag mår av alkohol och att det aldrig mer kan bli samma känsla som förr. Det är helt enkelt inte kul att dricka längre. ■

"Det återfall jag tog påminde mig om hur dåligt jag mår av alkohol."

PER HOLMNEKT

"ALDRIG ENSAM NÄR MAN HAR DJUR"

Våren 2016 hade Johanna Johansson från Umeå varit nykter i ett år, efter ett mångårigt alkoholberoende. Hon debuterade ganska sent i tonåren, eftersom hon sedan barnsben inpräntats att alkohol var dåligt. Hennes familj är organiserade nykterister och medlemmar i IOGT-NTO.

Men alkoholen fick henne att våga mer och så småningom övergick drickandet i ett hejdlöst festande som ofta spårade ur. När hon senare flyttade till annan ort för att plugga drack hon för att dämpa sin ångest och ensamhet. Föräldrarna och många vänner och bekanta fick en chock när det kom fram att Johanna var alkoholberoende.

Men alla slöt mangrant upp kring henne och stöttade henne till hundra procent. Under sitt första nyktra år gick hon på möten och försökte skapa sig vardagsrutiner, bland annat genom att måla och få utlopp för sin kreativitet. Hon var fortfarande skör, men på väg åt rätt håll.

Hur mår du i dag?

– Det har gått bra, jag mår fint och har lyckats bibehålla min nykterhet. Jag har inte tagit några återfall. Men visst finns det stunder när jag har det jobbigt och får kämpa emot suget. Om jag har en dålig dag och känner mig låg så vill jag dricka, säger Johanna Johansson.

Hon berättar att hon sedan förra intervjun har fått diagnosen ADD (som ADHD utan hyperaktivitet, ofta kännetecknat av ouppmärksamhet), vilket kan förklara

FOTO: PRIVAT

hennes problem med att ta tag i saker och komma igång.

– Det är skönt att ha fått en förklaring till min inåtvändhet. Nu känner jag en större förståelse för mig själv och kan också förklara för andra. Jag har ju länge känt att något är fel. Faktum är att nästan all fokus just nu ligger på min ADD och vad diagnosen innebär för mig. Alkoholberoendet tänker jag inte så mycket på, säger hon.

Under året som gått har hon fortsatt att måla och har haft flera utställningar. Konsten har hjälpt henne i läkningsprocessen. Men hon har också hunnit arbetsträna på

SVT i Umeå, vilket hon stortrivdes med.

– Det var en trygg och inspirerad miljö. Dit skulle jag gärna vilja komma igen. Men vi får se vad som händer framöver. Jag känner mig taggad på att komma vidare med mitt liv. Jag har mycket idéer och vill komma till skott. Jag känner mig hoppfull om framtiden, säger hon.

Det är inte bara konsten som hjälpt henne att läka, utan också katten Leia, som gjorde entré i hennes liv för några månader sedan.

– Leia har hjälpt mig jättemycket och hon får mig att må bra. När man har ett djur är man aldrig ensam. Hon finns där när jag kommer hem och hon är beroende av mina omsorger.

Familj och vänner fortsätter att stötta och finnas där.

– Alla är helt underbara. Jag hälsar ofta på familjen, det betyder jättemycket för mig att kunna åka dit några dagar och bara vara. Det är viktigt att ha dem omkring mig. ■

"Nu känner jag en större förståelse för mig själv och kan också förklara för andra."

JOHANNA JOHANSSON

Det är inte bara
katten och konsten
som får Johanna i
balans, utan också
naturen.

FOTO: HENRIK OLOFSSON

NYKTERIST –

Som nykterist hamnar man ofta i situationer där man måste tacka nej – och även avkrävs en förklaring. Många tycker att det är jobbigt, men allt fler upplever också att **förståelsen för en nykter livsstil har ökat.**

TEXT EVA EKEROTH

– **I dag är alkohol** så vanligt förekommande att man blir förvånad om någon tackar nej utan medicinska skäl. Tidigare antog man att det var av religiösa skäl. Det kan det vara nu också om det gäller muslimer, men frikyrkosamfunden har en betydligt mer liberal inställning till alkohol än för ett par decennier sedan, säger historikern Lennart Johansson, som har publicerat en rad artiklar och böcker om alkoholpolitik och alkoholkultur genom tiderna.

Bland annat har han skrivit boken *Staten, supen och systemet – Svensk alkoholpolitik och alkoholkultur 1855–2005*. Att attityderna till nykterister förändrats anser han har den enkla förklaringen att nykteristerna ändrat sig.

– Pekpinne-nykteristen finns ju inte längre. Argumenten var mer moralistiska tidigare. Alkohol kopplades, inte minst

FOTO: ISTOCK

VAD TRIST!?

Foto: ISTOCK

De första kända nykterhetsföreningarna bildades 1808 i Saratoga, New York och 1813 i Massachusetts. Rörelsen (The temperance movement) spred sig snabbt över USA med moraliska argument och kampanjer.

inom frikyrkan, till sexuella utsvävningar – kanske inte helt utan grund, men nykteristerna uppfattades också som självgoda och egenrättfärdiga, säger han.

Han påpekar att inför förbudsomröstningen användes en del moraliska argument om den oansvarige mannen som drack i stället för att försörja familjen.

– ”Den skötsamme arbetaren” var en del av ja-sidans kampanj. På den tiden var det ju i stort sett bara männen som drack, säger han.

Lennart Johanssons föräldrar var båda medlemmar i Svensk godtemplarungdom, SGU, som var föregångare till Ungdomens nykterhetsförbund, UNF.

– Nykterhetsrörelsen var ett av få ställen där det fanns verksamhet för unga. Många fick också sin demokratiska och politiska skolning där, och en hel del blev riksdagsledamöter. Det fanns listor med bara nykterister, främst socialdemokrater och liberaler, säger han.

Under 70-talet tyckte han sig notera en nymoralism inom nykterhetsrörelsen.

– När jag var ung gick IOGT-NTO-ord-

föranden i Alvesta med tumstock på ICA och mätte att inte ölen stod någon centimeter för nära kassorna. Nu har man en helt annan strategi och pekar mer på de grundläggande problemen och att det är olämpligt att dricka för vissa grupper, som ungdomar, eller i vissa situationer, säger han.

Han anser att nykterhetsrörelsen är mindre kontroversiell i dag.

– Det nykterhetsrörelsen säger i sin argumentation i dag kan alla ställa upp på, som vikten av åldersgränser och ökat stöd till barn som växer upp i familjer med missbruk.

Sedan motbokens avskaffande anser han att samhället har blivit allt mer alkoholliberal.

– **Förutom en viss renässans** på 70-talet då vi fick lördagsstängt på Systembolaget och slopat mellanöl, så har politiken bara gått i en riktning och i dag är alkoholen en politisk icke-fråga. I stället för att få igenom nya restriktioner får nykterhetsrörelsen snarast ägna kraft åt att förhindra ytterligare liberaliseringar i

form av gårdsförsäljning och annat. Nykterhetsrörelsen ägnar sig mer åt ”harm reduction”, att minska skadeverkningarna, säger han.

Frilansjournalisten och nykteristen Martin Kreuger menar att det i en alkoholtyngd bransch, som journalistiken, är en större utmaning att vara nykterist. Kanske är det därför han funderat en del över synen på nykteristen.

– När jag växte upp sågs nykteristen som en moralist. Nu frågar folk om jag är med i AA eller har haft problem med alkohol. Jag har egentligen inget problem med att få frågan, men jag känner att de inte alltid tror på svaret, säger han.

Han anser att det speglar samhällets förändring.

– Hela samhället har gått från det kollektiva till det individuella. Individuella skäl, som att man har egna problem, inbegriper inte de andra och hotar inte deras konsumtion. Att vara hälsomedveten eller träningsfreak, vilket jag i och för sig också är, eller religiös – är också okej, säger han.

Däremot är ideologiska skäl svårare att acceptera.

– På 70-talet skulle det vara den första förklaringen man tänkte på. I dag är det den mest obegripliga. Det individuella är mer begripligt, att se alkohol i ett större perspektiv är helt främmande i dag. År ställningstagandet ideologiskt leder det automatiskt till debatt, säger han.

Det förebildliga är mer vad nykterhetsrörelsen var från början, anser han.

– Att säga att vi avstår för allas skull –

"När jag växte upp sågs nykteristen som en moralist. Nu frågar folk om jag är med i AA."

MARTIN KREUGER

A close-up photograph of a hand with a light skin tone, wearing a blue and green plaid shirt. The index finger is extended upwards, and a small, fresh piece of broccoli is balanced on its tip. The background is a plain, light grey.

"Nykterhetsrörelsen var ett av få ställen där det fanns verk-samhet för unga."

LENNART JOHANSSON

för att visa på ett alternativt sätt att leva – det liknar mer hur nykterhetskämpar från 1800-talet agerade. De var noga med att inte trycka på andra sin nykterhet utan i stället visa på en alternativ livsstil och skapa nya normer, säger han.

I Martin Kreugers barndomshem förekom ingen alkohol.

– **Jag är uppvuxen** i en nykterhetsnorm, där ingen drack, men ingen heller pratade om det. Mina föräldrar förmedlade att det är så självklart att man inte ska dricka att man inte ens behöver kommentera det. Pratar man hela tiden om att man inte dricker så blir ju effekten delvis den motsatta, man bidrar till att befästa att det är avvikande att inte dricka, säger han.

Martin Kreuger har ändå inte alltid varit nykterist.

– Det naturliga för mig var egentligen att inte dricka, ändå avstod jag inte alltid. Men jag upptäckte snart att jag inte tycker att det är gott. Jag blir också snabbt berusad och gillar inte känslan, tycker inte om att tappa kontrollen. På senare år har jag också fått flera nära vänner som tidigare haft problem och då var det en befrielse att fatta beslutet att inte dricka mer, säger han.

I dag är han direktansluten medlem i IOGT-NTO.

– **Jag är ingen folkrörelseperson** och vill inte delta i möten och aktiviteter, men jag har ett starkt samhällspolitiskt engagemang och jag tycker att alkoholen är allt för närvarande i elände som druckningsolyckor, våld och sexualbrott.

"Jag tycker att man ofta bemöts av respekt när man säger att man är nykterist numera. Under 80- och 90-talet blev man mer ifrågasatt."

ANNA CARLSTEDT

Han uttrycker beundran för den tidiga nykterhetsrörelsen

– Jag har stor respekt för den tidiga nykterhetsrörelsen. Den hade en spännande samhällsförändrande kraft. Betoningen låg på det kollektiva med stort individuellt ansvar. Det tycker jag att man har förvaltat dåligt. I stället antogs ett moralistiskt perspektiv under det konformistiska 70-talet. Det är synd, tycker jag.

IOGT-NTO:s tidigare ordförande Anna Carlstedt skrattar när Accent ringer upp och berättar vad Lennart Johansson och Martin Kreuger sagt.

– De har ju rätt båda två, utbrister hon.

Anna Carlstedt, tidigare ordförande i IOGT-NTO, är nationell samordnare mot våldsbejakande extremism, men också forskare och författare. Som ordförande i IOGT-NTO mötte hon många olika åsikter om nykterhetsrörelsen och nykterister, och fick jobba en del med synen, både inifrån och utifrån rörelsen.

– Det har funnits, och finns nog fortfarande kvar på sina håll, de inom rörelsen som tycker att vi är bättre än andra för att vi inte dricker, men det handlar ju inte om det. Det är inte en moralfråga utan en fråga om omtanke och solidaritet med dem som är drabbade, antingen själva eller som anhöriga, säger hon.

Hon påminner om att Olof Bergström, som tog IOGT till Sverige, söp ihjäl sig.

– Om inte ens han klarade av att hålla sig nykter ska man var ödmjuk. Alkohol är en stor del av vår kultur. Det måste vi förhålla oss till. Nykterhetsrörelsen ska kunna prata med alla, även representanter för alkoholindustrin. Det är viktigt att ha en dialog, även om man inte har samma åsikt, säger hon.

Hon tycker att det är intressant att notera hur synen förändrats över tid.

– När nykterhetsrörelsen kom till Sverige fanns det ett mått av uppror. Man ville resa sig ur eländet och ta sig in till makten. Ska man förändra världen kan man inte låta lönen gå till sprit. Så lanse- rades bilden av den skötsamme arbetaren, säger hon.

Hon påpekar att August Strindberg skriver mycket om nykterister:

– I romanen Midsommar skildrar han hur huvudpersonen råkar möta ett god-

Vad tänker du när du hör ordet nykterist?

TEXT OCH FOTO MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Mikael Syväjärvi, 49 år, Linköping

– Jag tänker på två olika typer av nykterister. Dels någon som inte dricker av religiösa skäl och dels någon som hamnat i missbruk och som av den anledningen måste avstå från alkohol. För mig att ordet positivt eftersom det visar på en styrka. Man står upp för sitt beslut och det är starkt när vi lever i värld med mycket alkohol. Själv kan jag ta ett glas.

Maj Larsson, 75, Stockholm

– När jag hör ordet nykterist tänker jag lite tråkig, rigid, ordentlig. Det finns förstås olika sorters nykterister, men för mig har ordet en negativ klang. Jag hade i ungdomen en väninna som på en fest slog sönder en vinflaska och hällde ut den. Det tyckte jag var oartigt. Jag dricker själv ibland, men tycker ändå att det är bra att vi har Systembolaget.

Lars Torstensson, 65 år, Arvika

– Jag dricker inte själv, för att det är dåligt för kroppen och hjärnan. Men jag kallar mig inte för nykterist, utan säger att jag inte dricker. Ordet nykterist står kanske för något som jag inte riktigt känner igen mig i. Jag har ju inget emot att folk dricker, det är upp till var och en. Generellt tycker jag att de som tar steget och blir nykterister gör ett bra val. Alkohol är dåligt på alla sätt och påverkar även omgivningen negativt.

Josefin Hemström, 39 år, Göteborg

– För mig att det något positivt att vara nykterist. Min pojkvän är nykterist och jag häpnar över hur mycket frågor han får om det. Varför dricker inte du? Det är en ganska oartig fråga tycker jag. Folk vet ju inte orsaken till att en person inte dricker, det är väldigt privat. Ifrågasättandet är jobbigt. Jag tycker att ordet nykterist visar på principfasthet, att man vågar ta ställning för något man tror på och struntar i vad andra gör eller tycker och det är bra.

Thomas Sandell, 57 år, Stockholm

– Jag tänker att det är någon som valt att inte dricka alkohol. Jag lägger ingen värdering i det alls. Jag är själv normalkonsument av alkohol.

Evana Lopez, 20 år, Västerås

– Jag har en kluven inställning till nykterism. Jag hade själv en period när jag inte drack, men nu dricker jag igen eftersom det är enklare socialt. När jag var nykterist så började jag fundera på varför jag druckit och kom på att det var för att bli glad och social. Men man kan väl vara glad ändå, utan att dricka? Alkohol blir en enkel flyktväg. Min inställning är att alkohol är en drog som andra och helst skulle jag vilja avstå, men jag är inte där ännu, trots att jag är vegan och alkohol är inte veganskt. Jag tycker att det är bra att det finns motkrafter. Alkoholnormen är jättestark i samhället.

templartåg: ”Jag beundrar människor som har dygder som jag själv inte har, säger han.” Även i andra sammanhang har Strindberg uttryckt att han skulle vilja vara nykter. Han har sagt att han kommer från en släkt av ”suputer”. Han var också för ett totalförbud, även om han inte själv klarade av att avhålla sig från att dricka.

Hon tycker att Strindbergs syn börjar återkomma.

– Jag tycker att man ofta bemöts av respekt när man säger att man är nykterist numera. Under 80- och 90-talet blev man mer ifrågasatt, säger hon.

Ibland ser hon att det finns kvar en inställning att nykterister är tråkiga, moralistiska och präktiga.

– Men är det så farligt? Det finns väl värre saker att bli anklagad för? I vår oroliga värld behövs det kanske fler stabila och tråkiga, säger hon.

Men hon inser att bilden är komplex.

– Det finns nog lika många skäl till att vara nykter som det finns nykterister. Och känner man en nykterist så får den representera alla. Skalan rymmer allt från beundran, respekt och fascination till förakt. Ofta har inställningen att göra med vilket förhållande man själv har till alkohol. Ju mer komplicerat desto större förakt för nykteristen, säger hon. ■

3

Loreen.

FOTO: ANNIKA ASCHBERG

Avicii.

FOTO: SEAN ERIKSSON

Robert Downey Jr.

FOTO: WIKIMEDIA

Gustaf Skarsgård.

FOTO: MATTIAS EDWALL

KÄNDISAR SOM VÄLJER DEN NYKTRA VÄGEN

FOTO: IMDB
Suzanne Reuter.

FOTO: WIKIMEDIA
Tyra Banks.

FOTO: WIKIMEDIA
Jim Carrey.

FOTO: WIKIMEDIA
Rob Lowe.

Några är nykterister för att de har haft ett beroende. Andra har aldrig druckit en droppe, eller väljer bort alkoholen av hälsoskäl. Oavsett orsak växer antalet kändisar som **står upp för sin nykterhet** – i USA såväl som i Sverige.

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

De väljer nykterhet: Bradley Cooper, Tyra Banks, Jada Pinkett Smith, Robert Downey Jr, Naomi Campbell, Rob Lowe, Eva Mendes, Daniel Radcliffe, Ben Affleck, Kim Kardashian, Brad Pitt, Jennnifer Lopez, Matthew Perry, Eminem, Ewan McGregor, Jim Carrey, Colin Farrell, Samuel L. Jackson, Eric Clapton, 50 cent...

... och här är **10 svenska** kända nykterister: Loreen, Adam Tensta, Björn Gustafsson, Josephine Dahlberg, Avicii, Benny Haag, Suzanne Reuter, Anja Lundqvist, Gustaf Skarsgård och Sven Melander.

Källa: Harper's Bazaar med flera.

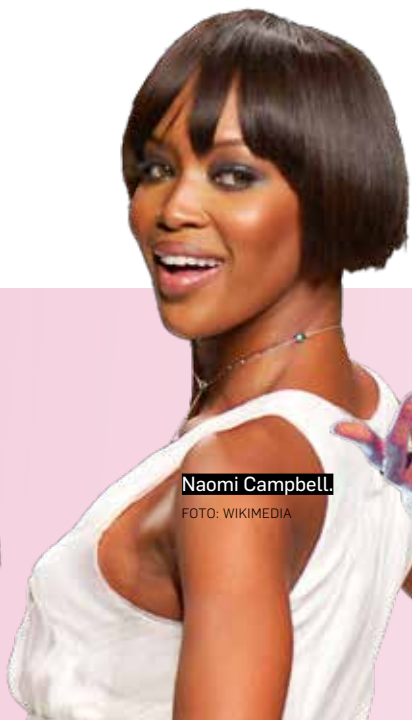

FOTO: WIKIMEDIA
Naomi Campbell.

FOTO: WIKIMEDIA
Jennnifer Lopez.

FOTO: ANNA LENA AHLSTRÖM
Anja Lundqvist.

PÅ VINODLARNAS

Accent granskar alkoholindustrin i Italien

BAKGÅRD

Paolo Capra representerar
fackförbundet Flai-Cgil i Canelli.

I Italien, ett av världens största vinproducerande länder, har problemen med oreglerad arbetskraft inom vinindustrin vuxit. De utländska arbetarna lever i många fall **under slavlika förhållanden**.

TEXT **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN** FOTO **STEFANO GUIDI**

Den fuktiga hettan ligger som ett lock över den lilla staden Canelli, tio mil söder om Turin. I regionen odlas främst muskatdruvor, som bland annat omvandlas till det söta muskatvinet. Vart vi än vänder oss i det kuperade landskapet breder vinodlingarna ut sig med sina snörråta rader av rankor. Längs slingrande småvägar uppe bland kullarna står skåpbilar parkerade. Det är i dem som de utländska arbetarna forslas till gårdarna. Druvklasarna plockas för hand; eftersom odlingarna ligger i branta sluttningar omöjliggörs maskinell skörd.

Via en dammig stig närmar vi oss en odling. Det första som möter oss är några ryggsäckar upphängda på vinrankor. De innehåller arbetarnas lunch och kanske något ombyte. Hettan så här mitt på

dagen är olidlig och det är svårt att förstå hur någon orkar stå under den brännande solen och kapa druvklase efter druvklase med en liten sax.

Nio-tio timmar om dagen är arbetarna i gång under de intensiva skördeveckorna. Arbetet börjar i den svala morgonen, de tar en kort matpaus kring lunch, för att därefter fortsätta till fem-sex på eftermiddagen. Enligt fackförbundet Flai-Cgil, som tillvaratar vinarbetares rättigheter, händer det att folk svimmar av utmattning ute på vinfälten. Då byts de raskt ut mot någon annan. Arbetet måste utföras till varje pris; för vinproducenten är det en fråga om ekonomi och överlevnad.

2015 dog en säsongsanställd vinarbetsare efter ett hastigt sjukdomsförlopp, då

Vinodlingar i sluttningar, som ofta i Piemonte, kräver manuell skörd.

Druvplockare från Östeuropa bussas till Italien.

"Häromåret upptäckte vi ett boende där ett hundratal personer delade på en dusch."

PAOLO CAPRA

Migranter på väg till härbärgat efter arbetsdagens slut.

Omar flydde över Medelhavet. Nu livnär han sig på jobb på vingårdar.

"Arbetarna vågar inte protestera av rädsla för att inte få jobba alls."

PAOLO CAPRA

De skördade druvorna samlas i tråg och forslas sedan med traktor till gården för vidare hantering.

Druvplockarna från Östeuropa sliter ofta 10 timmar per dag bland vinrankorna.

ingen ville ta ansvar för att hjälpa honom till sjukhus. Fallet uppmärksammades och ledde till åtgärder och vissa förbättringar. Men problemen med den oreglerade arbetskraften inom vinindustrin kvarstår.

Vinproducenterna måste ta in extra arbetskraft under skörden, men det är sällan denne själv som anställer. I stället anlitar de flesta ett så kallat "jordlöst kooperativ". Kooperativet tillhandahåller arbetskraft till en avtalad summa, ser till att arbetarna kommer till odlingen och byter ut dem om de inte utför ett fullgott arbete. Vinodlaren betalar kooperativet cirka 15–17 euro (150–170 svenska kronor) per arbetare och timme. Då har de betalat lagstadgad minimilön, i vilken arbetsgi-varavgifter, semesterersättning och försäkringar ska ingå. Av den summan ska arbetaren få 8–10 euro per timme.

Vinodlaren kan avtala om en period på exempelvis två veckor och betalar då en

klumpsumma till kooperativet där allt ingår; ett all-inclusive där de slipper ta ansvar för enskilda arbetare, deras löner och förhållanden – även om de enligt lag är skyldiga att kontrollera att de arbetare som jobbar på deras odling har sina papper i ordning.

I praktiken sträcker sig ofta arbetet över längre tid än den avtalade, och under de sista veckorna övergår lönen från vit till svart. Det är också vanligt att man gör upp om en summa för ett visst antal arbetade timmar. Men timmarna tenderar att bli allt fler, vilket innebär att timlönen sjunker.

Kooperativet, till övervägande del drivna av makedonier, enligt Paolo Capra, på den fackliga organisationen Flat-Cgil. De betalar ofta "sina" arbetare långt under den lagstadgade lönen och stoppar resten i egna fickor, säger hon.

– De skor sig på utsatta grupper och vissa drabbas värre än andra, säger han och fortsätter:

– Det finns en tydlig hierarki bland de säsongsanställda. Makedonier står högst i rang. De kan i bästa fall få 8 euro per timme. Bulgarer får 4–5 euro i timmen.

Paolo Capra berättar att liknande summor gäller arbetare med afrikanskt ursprung. Dessutom gör kooperativen i förekommande fall avdrag för vatten, mat och andra faciliteter. Det gör att arbetarna har några få euro kvar i egen ficka efter en timmes arbete på fälten.

Problemet med tillfällig arbetskraft är inte nytt säger Paolo Capra. Men de senaste åren har fenomenet med jordlösa kooperativ fått fäste, och i takt med att nya grupper fattiga migranter och flyktingar kommit till Italien har problemen med svart och grå arbetskraft inom vinproduktionen ökat i hela landet. Fattiga rumäner, bulgarer och makedonier bussas in landet för arbete inom jordbruket. Men många lämnas åt sitt öde när de väl är på

Med hjälp av en liten sekator kapas varje klase.

Vittoria Perrone äger vingården hon jobbar på.

"Vad kooperativet sedan betalar arbetarna vet jag inte. Men vi har i alla fall gjort allt rätt."

VITTORINA PERRONE

plats och tvingas konkurrera om arbetstillfällena.

– För bara något år sedan kunde man tidigt på morgnarna se skåpbilar köra längs vägarna och in på torgen för att välja ut arbetare som stod och väntade på jobb. Nu har polisen ögonen på dem, så de som söker jobb visar sig inte lika öppet. Men kommer finns kvar ändå, säger Paolo Capra.

Arbetarna vågar inte protestera av rädsla för att inte få jobba alls, och

många av dem lever under usla förhållanden, inhysta i egenbyggda tältläger. Ibland erbjuder kooperativen enkla boenden mot betalning.

– Häromåret upptäckte vi ett boende där ett hundratal personer delade på en dusch och två kemiska toaletter. Det säger sig självt att det är ohållbart, säger Paolo Capra.

Han tillägger att ideella organisationer som Caritas (Katolska kyrkans

beståndsorganisation) gör insatser för att hjälpa den här utsatta gruppen, bland annat genom att erbjuda sängplatser och ett mål mat.

Ute på vinodlingen fortskrider det mödosamma arbetet. Vittorina Perrone, en av ägarna till gården, är själv med och skördar. Hon pustar i hettan.

– Man måste hugga i. Jag är egentligen pensionär, har ont i en höft och får inte jobba, men gör det ändå. Det är bara jag och min man och fyra säsongsarbetare. Druvorna måste ju skördas, säger hon glatt och ber mig smaka på de söta druvarna som dinglar i gyllengula klasar.

Hon berättar utan omsvep att säsongsarbetarna kommer från ett kooperativ, "det är så alla gör här," och att de betalar kooperativet 17 euro per timme och person.

– Vad kooperativet sedan betalar arbetarna vet jag inte. Men vi har i alla fall gjort allt rätt, säger hon och rycker på axlarna

Misären är påtaglig i detta tillfälliga läger invid floden Belbo.

En bit bort står två kvinnor och sliter med saxarna. De vill inte uppge sina namn, men säger att de bor i Italien. På frågan hur mycket de tjänar svarar de "bra". Men hur mycket vill de inte säga.

Samma reaktion möter oss överallt, på vinfält efter vinfält. De utländska druvplockarna vill ogärna prata och viker undan med blicken. En som inte viker undan är Luca Ferro, en fryntlig karl i 40-årsåldern och tillika en av ägarna till vingården. Han tittar misstänksamt på oss tills han förstår att vi inte är här för att göra en stickkontroll.

– Vi oroar oss ständigt för kontroller. Vi försöker göra allt enligt reglerna, men all administration gör det omöjligt. För det är mitt ansvar att kolla varje person som jobbar på min gård, trots att ett kooperativ har skickat honom. Om det visar sig att något är fel kan jag få böta 3 000 euro, de är jättepetiga, säger han och torkar svetten ut pannan.

Luca Ferro förklarar att om man ska göra enligt regelboken så måste man för varje ny arbetare åka till kommunhuset

"Det är bara makedonier som får jobb, vi bulgarer blir utan. Och om vi får jobb får vi 4 euro i timmen."

NEVEN

för att få stämpar i dokumenten, så att allt är i ordning om en kontrollant skulle dyka upp. Det är också så att ägare och inhyrda arbetare inte får arbeta sida vid sida – vilket de flesta struntar i. Alla måste hugga i under skörden.

– Problemet är att arbetarna ofta byts ut efter någon dag, vilket gör det omöjligt att lägga tid på att kontrollera varje individ. Vi tvingas chansa, säger Luca Ferro och tillägger att hittills har de undkommit kontroll.

Enrico Dellapiana på den 40 hektar stora vingården Rizzi i regionen Langhe håller med om att all byråkrati krånglar till det i onödan för vinproducenterna, som – enligt honom – lever under allt mer

pressade förhållanden.

– Det är absurt att det är jag som vinodlare som ska stå till svars om något är fel i arbetarnas papper. Jag har ju köpt en tjänst av ett kooperativ, som rimligen borde ta konsekvenserna. Men det är inte så det fungerar, säger han.

Enrico Dellapiana berättar att han har valt bort kooperativen – som han anser är mer eller mindre skumma, även om det finns undantag – till förmån för handplockade arbetare.

– Jag har kontakter på Caritas och erbjuder de unga män som finns hos dem att komma och arbeta på min gård. Jag gör en social insats samtidigt som de får chansen att tjäna pengar. Vi betalar dem

Canelli är en charmig småstad cirka 10 mil sydost om Turin.

Neven är uppgiven. Just nu får han inga jobb.

mellan 8 och 10 euro i timmen beroende på deras kompetens. På så vis slipper jag kooperativen som mellanhand. Några av arbetarna har återkommit flera år i rad, det fungerar väldigt bra för oss.

Insikten om att problemen med oreglerad arbetskraft inom vinindustrin i Italien är stora slår som ett knytnävsslag i magen när vi, någon timme senare, ger oss ut för att ta reda vad som händer med dem som faller igenom kooperativens och de ideella organisationernas nät.

Vi tar oss fram genom nästan ogenomträngliga snår invid en nu uttorkad flod. Myggen biter, solen bränner. Snart ser vi ett "kök"; några plåtlådor, kartonger, plastdunkar, bland träden. Rester av ruttnande grönsaker lockar till sig flugor. Längre fram i en glänta syns ett stort tält och ett mindre. Där står enkla skjul byggda av kartonger, plankbitar, presenningar och annat bråte. På ett träd hänger spegelskärvor som tillsammans utgör en provisorisk spegel.

Mitt i allt detta sitter Neven, en finlem-

mad bulgarisk man i 50-årsåldern. Han talar knappt italienska och vill först inte prata med oss. Men när han får visa sitt boende får han fart. Han bor i det lilla singeltältet och visar även sin bag som är fylld med prydligt hopvikta plagg. Han tar fram en flaska herrparfym av märket Hugo Boss, och sprejar min arm. Som för att säga; kolla, jag har det mesta en man kan behöva!

Han berättar att han kom till Canelli för någon månad sedan för att arbeta på vinfälten. Resan gick från Bari i söder i en gammal bil som senare blev stulen. Men särskilt mycket jobb har det inte blivit, konstaterar Neven, som upprört viftar med händerna för att ge tyngd åt sina ord.

– Det är bara makedonier som får jobb, vi bulgarer blir utan. Och om vi får jobb får vi 4 euro i timmen, medan de tjänar mycket mer, säger han och rycker uppgivet på axlarna.

I det här lägret bor ungefär tio bulgarer som alla är vinfältens daglönare – om och när de får jobb. De handlar ibland i

Vinarbetare Piemonte/Italien

- Italien är världens största vinproducent.
- Det finns inga officiella siffror på hur många som arbetar inom den grå-svarta arbetsmarknaden inom jordbruket i Italien, men en uppskattning är 430 000 personer. 100 000 av dessa anses vara utnyttjade.
- I regionen Piemonte arbetar cirka 70 000 personer med grönsaker, frukt och druvor säsongsvis och de flesta arbetar med olika typer av grödor. Av de 70 000 har 20 000 utländsk bakgrund och kommer från länder i Afrika, och från Albanien, Bulgarien, Rumänien och Makedonien. Minst hälften arbetar som grå eller svart arbetskraft.
- Minst 1 000 personer, utan lagstadgade kontrakt och med en timpenning på mellan 3 och 5 euro, arbetar regelbundet på vinodlingar i regionen, enligt en uppskattning av fackförbundet Flai-Cgil. De är av uppfattningen att problemet med svart eller grå arbetskraft inom vinindustrin har ökat markant på senare tid och det finns ingen region i Italien som är undantagen.

Källor: Flai-Cgil, Terzo rapporto agromafie e caporalato, OIV

Uppmärksammade fall i italiensk media

- I Chianti, på de odlingar som ägs av sångaren Sting, upptäcktes 2016 utnyttjade migrantarbetare som fick 4 euro i timmen.
- Vinodlingen Coli Spa i Val di Pesa i Toscana har sedan årtal utnyttjat arbetskraft från bland annat Pakistan, vilket uppdagades 2016.
- En arbetare fick sin strupe perforerad av en gren under skörd i Chianti 2016. Ägaren till vingården, som tog mannen till sjukhus, sa att olyckan skett i mannens hem. När sanningen kom fram blev det en polisanmälan.

Källa: La Repubblica

ALKOHOL
INDUSTRIEN

Claudio Riccabone
förestår Caritas i Canelli.

På den katolska hjälporganisationen Caritas får
migranterna hjälp med att lära sig italienska.

Så fungerar caporalato-systemet

- Fenomenet **caporalato** handlar om att en **caporale** (ungefär boss, ägare) startar ett kooperativ, men utan att vara jordägare. Kooperativet registreras och ska fungera som en bekväm mellanhand för de jordbrukare som behöver tillfällig hjälp vid skörd. Bara i Piemonte finns flera hundra jordlösa kooperativ.
- Kooperativet tillhandahåller arbetskraft, officiellt till en lagstadgad timlön på 16-18 euro, försäkringar och annat som krävs. Jordägaren köper en paketslösning för att själva slippa administration kring tillfälliga anställningar. Men kooperativet stoppar ofta tre fjärdedelar av summan i egen ficka. Om **il caporale** erbjuder sängplats och mat dras detta av på lönen.
- En annan variant av **caporalato** är att arbetaren får avtalad lön under exempelvis sex timmar, men resterande 4-5 timmar blir lönen svart. Arbetarna hämtas varje morgon med minibussar och körs ut till odlingarna.
- Det förekommer även att **il caporale** åker till förutbestämda platser, en vägkörning eller ett visst torg, för att där välja ut migranter som vill tjäna några euro för dagen.

Källor: Flai-Cgil, Terzo rapporto
agromafie e caporalato.

"Ordningsmakten försöker stävja problemen, men under ytan fortsätter det som innan."

ett närliggande snabbköp, men klarar sig oftast på sådant som andra ratar.

Aningen bättre förhållanden har de vinplockare som lyckas få en sängplats, duschmöjligheter och ett mål mat hos Caritas inne i centrala Canelli. Lokalen rymmer officiellt 20 sängar, i verkligheten 30-35.

– Vi vill hjälpa så många som möjligt. Men vi räcker tyvärr inte till för alla, säger Claudio Riccabone, föreståndare på Caritas i Canelli.

Caritas prioriterar de yngsta och de äldsta. De som har egen bil får nobben, liksom män i 30-40-årsåldern, som bedöms kunna klara sig själva. Kvinnorna är få, men de som är här får sova avskilt i ett mindre utrymme.

Framåt kvällen droppar de första arbetarna in efter en dags hårt arbete. Majoriteten är afrikaner, flyktingar från länder som Guinea och Mali. Ingen vill prata med oss, än mindre vara med på bild.

28-årige Omar från Guinea väljer ändå att prata med oss. Hans historia liknar många andras. Han kom till Italien över Medelhavet och har nu varit här i tre

månader. Han är glad över att få jobba, även om det är tillfälligt, och är tacksam över sängplatsen hos Caritas.

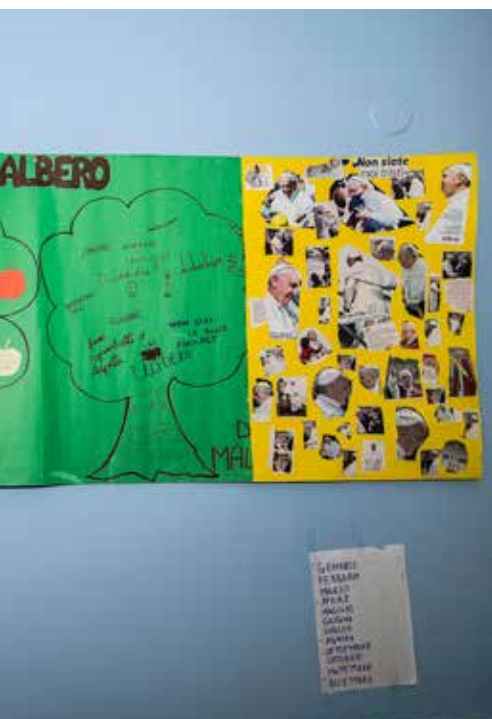
På frågan vad han tjänar ute på fälten ler han brett och svarar att det är riktigt bra. Fem euro per timme, kanske lite mindre om dagarna blir långa.

Senare, när solen sänker sig över kullarna och den värsta hettan mildras, får vi sällskap av en muskulös, äldre bulgar med brunbrända armar täckta av tatueringar. Han pratar intensivt om hur bulgarerna har skuffats undan av makedonierna som tagit plats som kooperativens överhuvuden, hur de styr och ställer och åker runt i flotta bilar. Hur han en gång i tiden hade en bra position inom ett kooperativ. Nu, fjorton år senare, har han ingenting kvar.

– Jag får inga jobb längre. De tar allt ifrån oss, säger han.

Paolo Capra, som träffat den mannen förr, frågar var han bor just nu.

– Tror du att jag tänker berätta det? Efter två dagar kommer polisen och jagar bort oss. Nej, jag säger ingenting. Jag bor där borta, säger han och sveper vagt med handen.

Det vilar något sorgligt över hans lätt kutiga ryggtavla där han lunkar nedåt gatan, bort från oss.

Paolo Capra undslipper sig en suck.

– Han var säkert en viktig person en gång, en "capo". Jag tror att han är en av dem som nu bor nere vid floden. Tyvärr är det så här systemet fungerar. Det är smutsigt, ovärdigt och ett utnyttjande av människor utan röst och rättigheter. Det är en skam att ett land som Italien, en av världens största vinproducenter, låter detta pågå. Ordningsmakten försöker stävja problemen, men under ytan fortsätter det som innan. ■

Vinproducenten Enrico Dellapiana vill ge sina säsongsarbetare schyssta villkor.

Systembolaget: Italien ett riskland

Italien är ett av 17 länder varifrån Systembolaget köper viner. Landet bedöms ha en förhöjd risk för bland annat oreglerad arbetskraft.

TEXT MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Det svenska Systembolaget köper in alkohol från 99 länder, varav 30 länders produkter hör till till det fasta sortimentet. Vart tredje år görs en riskanalys av länderna utifrån olika kriterier: hållbarhetsmognad, miljöaspekter, förekomsten av oreglerad/oskyddad arbetskraft, barnarbete, korttidskontrakt eller svartarbete, och utnyttjande av migranter.

2015 seglade Italien upp som ett av 17 länder som bedöms ha en förhöjd risk. Bland annat upptäckte man förekomst av migrantarbetare och oreglerad arbetskraft.

När ett land hamnar i riskgruppen görs regelbundna tredjepartsrevisioner. De som utför revisionerna är lokalt förankrade och BSCI-certifierade, vilket innebär att de lyder under en uppförandekod som samtliga nordiska alkoholmonopol delar.

Revisionerna tar 3–4 dagar och följer ett protokoll med specifika krav. På plats går man igenom alla dokument, man gör en besiktning av farmen och intervjuar anställda och ledning. Farmen får ett betyg där A är högst. För allvarliga avsteg från kraven, exempelvis barnarbete eller livsfarliga arbetsförhållanden, råder nolltolerans.

BSCI är inte en certifiering av viner, utan är en revidering som handlar om uppförandekod. Det ska alltså inte förväxlas med certifieringar som Fairtrade och ECO-märkning.

Systembolaget följer upp dessa revisioner med egna resor, gärna under skördetid, till det aktuella landet för att kontrollera om förbättringar skett.

– Vid revisionerna görs en samlad bedömning av farmens miljösystem, arbetarnas villkor och hur hållbarhetsmogen farmen är. De får chansen att rätta till felen. Ibland handlar det ju om missförstånd och då upplyser vi dem hur de ska göra för att förbättra situationen. En åtgärdsplan läggs upp för

att hitta lösningar på de problem som finns. Men om de inte bättrar sig riskerar de att tas bort ur vårt sortiment. Uppföljning görs efter cirka tolv månader, säger Tommy Nyqvist, enhetschef i hållbarhetsfrågor på Systembolaget.

Hans uppfattning är att problemet med oskyddad arbetskraft och utnyttjande av migrantarbetare i Italien förekommer i hela landet, men att södra Italien lyser något rödare.

Systembolagets hållbarhetsarbete startade 2007 och 2009 började man samverka med andra nordiska monopol. BSCI har i dag 1 700 medlemmar. ■

"Om de inte bättrar sig riskerar de att tas bort ur vårt sortiment."

HJÄRTERUM *för nya* ENGAGEMANGSFÖRMER

Höstsolen värmer skönt när
IOGT-NTO-medlemmar som rider
ger sig ut på tur i sörmlandsskogarna.
"Jättemysigt", tycker Fredrik Lööf, som
tar en av sitt livs första galopper.

TEXT **ULRICA AMBJÖRN** FOTO **KRISTINA SAHLÉN**

Samson och Fredrik Löf.

Elsa hjälper Isabelle Ulfsdotter att rätta till tränset på Crannog.

En strålande septemberlördag träffas vi på Hallmyra gård, som ligger mellan Mariefred och Strängnäs. De andra deltagarna anlände redan under gårdagen och har redan hunnit rida minst en gång. Tillsammans går vi ut i de stora hagarna och hämtar hästar för dagens aktiviteter. Sedan ska det kratsas ur hovar, borstas, sadlas och tränas. Allt får ta sin tid och det ger gott om utrymme för häst och ryttare att bekanta sig med varandra.

Så småningom är det dags att sitta upp och inleda den timplånga turen i sakta skritt. Solen silar ned mellan trädstammarna och vi njuter av naturen och stillheten, den grönskimrande mossan, och den lite syrliga doften av höst. Turledaren Ulrika Jansson, utvecklingskonsulent i IOGT-NTO, föreslår att vi ska trava, och efter en stund även galoppa, vilket gör att fokus snabbt flyttas från den vackra naturen. En härlig galopp längs en lätt uppförsbacke på mjuk sandväg ger mersmak, så det blir enhälligt beslut om en repris innan vi uppspelta och nöjda vänder hemåt.

Fredrik Löf är ganska ny i sadeln, han säger skämtsamt att det är hans partners "fel" att han börjat rida.

– Det är hon som fått hit mig, och så har jag en sjuårig dotter som tycker att det är jätteroligt med hästar, säger han, och tillägger att det bara är att gilla läget som gäller för honom.

Men han ser inte särskilt missnöjd ut – tvärtom.

– Det här är en jättemysig aktivitet för hela familjen, något vi kan göra tillsammans. För min del är det framförallt ett sätt att komma ut i naturen, säger han.

Isabelle Ulfsdotter berättar att hon red mycket som barn, och att hon är glad över att ha återupptagit intresset. Förutom att hon deltar i ridnätverkets läger är hon så kallad medryttare på en islandshäst.

– Hästarna betyder väldigt mycket för mig, det är otroligt kul och lugnande att vara med de här stora djuren, säger hon.

– Jag har så mycket annat i livet där jag har höga ambitioner. Min enda ambition med ridningen är att ha kul och må bra, säger hon.

Isabelle Ulfsdotter är blind sedan födseln, men det hindrar henne inte från att sköta hästar eller att galoppa ute i sko-

gen och hoppa hinder. Hon ägnar sig också åt körsång och dansformen lindy hop. och har bland annat lett en studiecirkel i körsång i NBV:s, Nykterhetsörelsens bildningsverksamhet, regi.

– Det är inget som inte funkar för mig. Rida i skogen är det som funkar allra bäst, det är lätt att hänga efter de andra hästarna. Men det är bra om den som rider framför mig förvarnar om nedhängande trädgrenar!

Hon berättar att hennes föräldrar blev uppmanade att uppmuntra hennes hästintresse när hon var barn. Detta eftersom många med synnedsättning har problem med balansen och ridning är utmärkt balansträning.

Att IOGT-NTO arrangerar ridläger tycker hon är utmärkt.

– Det här är ett schysst sammanhang som styr upp bra grejer, säger Isabelle Ulfsson.

Både Isabelle Ulfsson och Fredrik Löf är helt inne på att fortsätta delta i ridnätverkets aktiviteter.

– Absolut! Kanske kan jag få med mig min partner också, säger hon.

Nätverket håller kontakten och skapar aktiviteter via den rikstäckande facebookgruppen *IOGT-NTO-medlemmar som rider*. För att gå med i facebookgruppen behöver man vara medlem i IOGT-NTO, men vänner och familj är välkomna till arrangemangen. ■

Fakta.

Nya engagemangsformer

- *IOGT-NTO-medlemmar som rider* är en av flera nya engagemangsformer som startats inom IOGT-NTO. Tanken är, som begreppet antyder, att skapa många nya former för aktiviteter som bygger på medlemmarnas engagemang, och där man inte måste bilda en traditionell förening med årsmöten, protokoll och stadgar.
- Andra grupper är *IOGT-NTO mot rasism*, *IOGT-NTO Folk* (där medlemmar som är intresserade av och/eller spelar folkmusik kan samlas och skapa arrangemang, och *Centerpartiets drogpolitiska grupp*.
- Andra förslag som väckts är att skapa nätverk för medlemmar som vill träna tillsammans, dansa, resa, köra motorcykel, åka skridskor, paddla kajak, spela golf, lära sig tala farsi, fotografera, konversera på franska, bowl, och för husbilsentusiaster.

Ulrika Jansson ber Ticky att resa sig.

Fredrik Löfs dotter Felicia på tur med Norinda.

På väg ut i
sörmlandsskogarna.

Texas har kollen
på bollen.

Udda arbetsställningar när
hela hästen ska borstas.

Lisa och Lupo håller
uppsikt över stallplanen.

FOTO: DAN HOLMQUIST

HALLÅ DÄR!

Hellen Stommel Olsson

aktuell med *Gangsterprinsessan*
(Bladh by Bladh)

Hur kom du i kontakt med bokens Sara (Namnet är fingerat)?

– Jag fick ett tips, men slog ifrån mig. Det var ett jättestor projekt och jag var dessutom var rädd för min och min familjs säkerhet. Sara lever med skyddad identitet och jag kunde bli en måltavla. Men till slut tog min nyfikenhet över. Jag fångades av hennes kämpaglöd och fascinerande livsöde. Hon hade alla odds emot sig. Ändå lyckades hon vända sitt liv. Hon var knarklangare, knarkkurir och människosmugglare som efter ett fängelsestraff fann en utväg. Det är en historia om gängkriminalitet och trafficking i en värld vi sällan får insyn i, och därför högaktuell i det samhällsklimat som håller på att utvecklas.

Hur förlöpte arbetet?

– Jag gjorde research om Sara, hennes bakgrund och de miljöer hon rörde sig i. Jag intervjuade poliser och andra nyckelpersoner med kunskap om vittnesprogram och kriminella miljöer. Därefter tog många veckor av djupintervjuer med Sara vid. Hon visade sig vara en skärpt, varm och ödmjuk person och jag kom henne under huden.

Vad har du lärt dig av det här arbetet?

– Jag har insett att droger är ett gigantiskt samhällsproblem och att det bästa är att aldrig någonsin testa, eftersom du inte vet hur ditt belöningssystem fungerar. Jag hoppas att boken ska bidra till samhällsdebatten om narkotika och gängkriminalitet.

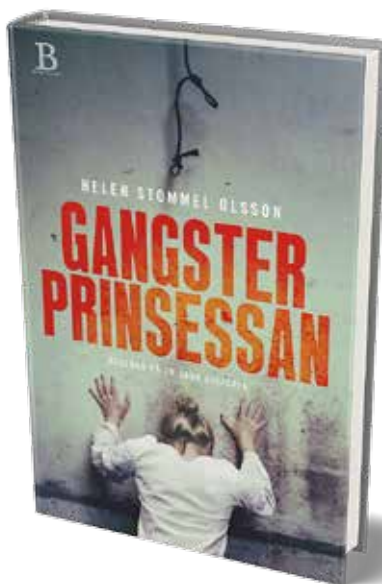
MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOOK

Om livet i utanförskap

Gangsterprinsessan
Hellen Stommel Olsson
Bladh by Bladh

ROMAN På ett sätt är historien om Sara och hennes väg mot den absoluta botten inte särskilt unik. Det är mer regel än undantag att en person som växer upp i en utsatt miljö och i ett hem med missbruk själv anammar samma livsstil. Just så är det för Sara från Gårdsten i Göteborg. Hon kommer tidigt i kontakt med droger och börjar begå brott för att finansiera sitt missbruk. Hon får barn med olika män, men de tas ifrån henne. Efter det är det som att allt går utför, eftersom inget längre spelar någon roll. Hennes kriminella bana tar fart. Det blir inbrott och smuggelresor, av både knark och människor, i Europa. Allt för att finansiera missbruket. Men det

är också en livsstil, Sara känner inte till något annat. Alla i hennes omgivning

är antingen kriminella eller missbrukare. Även hennes föräldrar och syster. Scenen när hon tar droger tillsammans med sin mor är hjärtskärande. När hon får ett erbjudande om att göra en sista resa ner till Europa tackar hon, med viss tvekan, ja. Det blir dödsstöten. Men också en vändpunkt. Boken, som bygger på en sann historia, är en detaljerad och mycket intressant skildring av missbrukets tragik och konsekvenser. I Saras fall blir konsekvenserna långtgående när hon döms till ett mångårigt fängelsestraff. Men det är när det är som mörkast som hoppet om ett annat liv väcks. Sara lever i dag med skyddad identitet på okänd ort.

MARIA ZITZEWSKY
RUNDGREN

BOOK

Smart om bra prat

Vi måste prata
Elaine Eksvård
Forum

FAKTA Vissa samtal är svårare än andra. Konflikter uppstår såväl i arbetslivet som privat och de måste hanteras. Men hur gör man för att det ska bli konstruktivt och leda framåt? Andra jobbiga samtal som vi utsätts för i vår vardag är exempelvis småprat vid mingel, pratmakare som måste bemötas eller motsatsen; personer som inte säger flasklock. Hur pratar man med dem? Att erkänna att man har gjort fel, blotta sina behov eller hålla tal är andra situationer där ord är nödvändiga och där många

upplever stress. I den här smarta och överskådliga faktaboken benär retorikern Elaine Eksvård upp en rad situationer i livet där förmågan att formulera sig är en fördel. Med tydliga, ofta humoristiska exempel, får hon oss att reflektera över hur olika ingångar och synsätt, och medvetenheten om dessa, kan få exempelvis en konflikt att bli mindre laddad. Läsavert, tankvärt och lärorikt. Vi kan alla prata. Men hur pratar vi? Det är frågan.

MARIA ZITZEWSKY
RUNDGREN

Älskad klassiker i ny tappning

FILM *Mordet på Orientexpressen*
SF
Sidney Lumel

Det är vintern 1935 och Orientexpressen ska just avgå från stationen i Istanbul på sin färd mot Calais. I förstaklassvagnen finns tretton passagerare samt detektiven Hercule Poirot som lyckats få en sista plats. För den som kan sin Agatha Christie känns intrigen igen. En grupp män-

iskor på ett begränsat utrymme, varifrån ingen har möjlighet att avvika. Ett mord i natten. Vem av är den skyldige? *Mordet på Orientexpressen*, som anses vara Christies kanske bästa deckare, har filmatiserats förr. Men i den här moderna versionen är mörkret tätare, tonen dovre och dramatiken ännu större, vilket ger handlingen nya, spännande dimensioner. Med hjälp av dagens avancerade filmteknik

skapas hisnande dramatiska scener. Det är vackert och smart gjort, utan att för den skull över-skugga intrigen, karaktärerna och den överklassiga 30-talsmil-jön som är så typisk för Agatha Christie. Sevärd för den filmiska upplevelsen och för nostalgin. Överraskningarna är förstås få, men här är det ju själva resan som är grejen. Biopremiär 24 november.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOK

Intrigant om två systrar

FILM *Korpsysstrar*
Bettina Bieberstein Lee
Bladh by Bladh

THRILLER Journalisten Hanna kan inte glömma fallet med Nora, som har suttit av ett långt fängelsestraff. Intervjun med henne utgör själva ramberättelsen om systrarna Nora och Linn och den sista, avgörande sommaren då något fruktansvärt hände och deras vägar skiljdes åt. Historien återberättas metodiskt i växelvisa scener. Den så prudentliga Linn är nu ung vuxen nybliven mamma som lever i en destruktiv relation med en äldre man, medan

Nora, som har ett förflutet som modell, hankar sig fram med jobb på en fotostudio. Också hon lever i en spänd, men passionerad relation med Magda. När systrarnas vägar i vuxen ålder korsas kommer skammen över det förflutna och barndomens hemligheter obönhörligt upp till ytan. *Korpsysstrar* är inte helt enkel att komma in i – det finns många trådar att hålla reda på. Men intrigen är smart och som läsare hålls man i konstant spänning och nyfikenhet, eftersom man ända fram till slutet inte begriper vad det är som faktiskt har hänt.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

MISSA INTE!

1 BIO *Solsidan*, med premiär i början av december. När den populära serien nu blir film är tonen dovre och ämnena allvarligare. Det handlar om skilsmässor och trasiga relationer. Men stämningen är densamma och igenkänningen hög. Färre skratt och mer eftertanke.

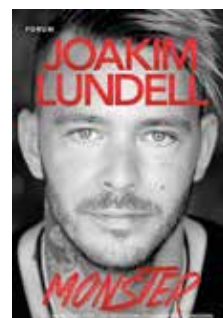

2 FILM *Den osynlige väktaren*, spansk-baskisk thriller på Netflix med lätt övernaturliga inslag och magisk stämning i ett mycket regnigt Baskien. Spännande och välspelad jakt på en seriemördare.

3 SJÄLVBIOGRAFI *Monster*, om youtubaren Joakim Lundell "Jockiboi", som

har 800 000 följare. Boken belyser olika sidor av hans dramatiska liv hittills, allt ifrån besök hos socialen till drogproblemen och om livet med frun Jonna.

Ann-Britt Andersson Hagel

Du pensionerades från uppdraget som Junis generalsekreterare i samband med kongressen i somras – hur känns det?

– Det känns fantastiskt bra. Jag njuter av att hinna ta hand om mitt hus och min trädgård, av att kunna sova lite längre på morgnarna och att slippa alla tågförsejningar. Det tog ett tag innan folk märkte att jag gått i tidig pension, men nu börjar det komma en massa spännande erbjudanden. Jag behöver knappast sitta sysslöslös. Dock finns det några saker jag brinner lite extra för och de vill jag göra först, innan jag tar på mig annat. Det ska vara lagom mycket uppdrag och de ska göras av lust, inte av plikt.

Vilka nya projekt ligger dig varmast om hjärtat?

– Jag vill jobba ideellt och direkt med barn, för det var något jag inte hann med som generalsekreterare i Junis. I Örebro har vi en Junisförening som heter Lägerråvarna, som jag har lovat distriktet att ansvara för. Jag tror på dagläger och kojbyggarläger, de passar barn som inte vill övernatta, men vill delta i bra verksamhet. Och så har jag blivit ordförande i lokalföreningen 10 Nytt & Nöje, vilket känns jätteroligt. Min roll blir att få fler aktiva inom verksamheten, och vi planerar bland annat att ha kurser i linedance, starta en bokcirkel, samt skapa ett kulturutbyte med en bosnisk förening. Ja, och så ska jag lära mig att spela dragspel också!

Hur ser du tillbaka på åren som anställd i nykterhetsrörelsen?

– Vid första kontakten var jag 22 år och imponerades av ungdomarna på den UNF-kurs jag bjudits in till. De ville verkligen något och hade ett starkt driv! Någon dag senare blev jag medlem och kort därefter tackade jag ja till en tjänst inom rörelsen. Och på den vägen är det. Jag har haft många olika tjänster, bland annat distriktskonsulent, länsnykterhetskonsulent, jobbat på soberkonsult samt varit generalsekreterare för Junis. Dessutom har jag haft flera förtroendeuppdrag, bland annat har jag suttit i UNF:s förbundsstyrelse och varit ordförande i Nordgu. Rörelsen har gett mig många möjligheter att växa och utvecklas och har också gett mig många ovärderliga kontakter. Jag har fortfarande kontakt med det kamratgäng som jag lärde känna som ung. Det är många som stöttat mig och gett mig chanser.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

ÅLDER: 63 år.

BOR: Björkmo utanför Kumla.

FAMILJ: Gift.

GÖR: Ideellt engagerad i nykterhetsrörelsen.

FOTO: JENS WINGREN

Edgeday firades i oktober

Internationella Straightedge-dagen **Edgeday** högtidlighölls på Hangaren i södra Stockholm när Stockholm Straight Edge arrangerade en spelning med enbart nyktra punkband. Malmö-bandet Iron var huvudnummer och gjorde sista spelningen med sin sångare Thomas Rosén.

86 000

UNIKA PERSONER KOMMER ATT HA DELTAGIT I NÅGON AV NBV:S STUDIECIRKLAR ELLER ANNAN FOLKBILDNING RUNT OM I LANDET OM PROGNOSEN FÖR 2017 SLÅR IN.

FOTO: CARINA GRANBERG

Umeå arrangerade musikfest i ordenshuset

IOGT-NTO Umeå bjöd in till musikfest på Ordenshuset den 14 oktober för att bland annat fira utmärkelsen Årets Våra Gårdar-lokal 2017.

Kalasorkestern spelade medan 60-talet gäster, både medlemmar och deras vänner, minglade med alkoholfria drinkar enligt recept ur boken Mingla nyktert. Extra aktuellt med tanke på att rörelsen nu firar **Sober October**.

En trerätters-supé avnjöts och avslutades med ett stort tårtkalas. Det blev även flera allsånger och en hel del ord-knäperi, berättar Carina Granberg och Tina Engström, som arrangerade kvällen.

Design och mat på Torekällas julmarknad

IOGT-NTO Torekälla har i höst öppnat upp hus och trädgård till en inkluderande mötesplats med nyktra värderingar.

– Vi har velat skapa gammaldags marknadsdagar, där vi samlar lokala småproducenter av grönsaker, förädlade livsmedelsprodukter och hantverk, säger Pia Rantanen på IOGT-NTO Södertälje.

Förutom att komma hit för att handla, kan man stanna till för en fika, ett samtal, kulturupplevelse eller bara en lugn stund i trädgården.

Sedan den 23 september har man hunnit genomföra fyra marknadshelger, och för varje gång har det kommit alltför besökare. Den 2 december och de följande tre lördagarna blir det julmarknad.

UNF utmanar i värvning

I början av oktober drog UNF:s distrikt och föreningar igång sina värvarutmaningar. Målet är att värva 2000 nya medlemmar och vända trenden med sjunkande medlemsantal.

– Detta är ett sätt att hitta tillbaka till en känsla av att vi gör detta tillsammans och att det ska vara kul. Vi har också byggt upp en intern struktur för att behålla de medlemmar vi har och ta hand om de som kommer nya. Det har inte fungerat så bra tidigare. Nu ser jag fram emot 2018 och att vi blir fler igen, säger UNF:s ordförande Isabelle Benfalk.

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Grattis! Våra Gårdar firar 75 år i år.

IOGT-NTO INFORMERAR

www.iogt.se • www.sobernet.nu • 08-672 60 05 • info@iogt.se

Nu pågår arbetet med att stärka dina rättigheter

Nästa år träder en ny lag i kraft som ersätter dagens personuppgiftslag. Den nya lagen heter dataskyddsförordningen "General Data Protection Regulation", GDPR, och kommer att påverka alla företag, organisationer och myndigheter som hanterar personuppgifter inom EU.

Den nya dataskyddsförordningen innebär bland annat att du som individ har rätt att få veta vilken information som företag, myndigheter och organisationer har om dig. Det gäller både uppgifter som finns i register men också det som i dag inte omfattas, till exempel information som finns lagrad på hemsidor, i dokument och i mail.

På IOGT-NTO jobbar vi just nu med att se över våra rutiner, processer och system för att kunna leva upp till

de nya kraven. Vi kommer att sända ut mer information till föreningar och distrikt om hur personuppgifter ska behandlas framöver. Våra medlemmars rättigheter är viktiga för oss.

STYRELSEUTBILDNING

Sitter du i en föreningsstyrelse i en ideell förening? Då kan du gå en styrelseutbildning på Tollare folkhögskola.

Det blir en helg fylld av inspiration, kunskap, praktiska exempel och andras erfarenheter för att stärka dig i ditt styrelseuppdrag. Datum för nästa utbildningsträff: **25–26 november.**

Läs mer och anmäl dig:
www.iogt.se/styrelseutbildning

UTBILDNING ALKOHOLPOLITIK, AVANCERAD

2018 är det dags för en ny topputbildning i alkoholpolitik. Du kommer att få kunskap och verktyg för att påverka politiken både lokalt och nationellt. Du blir en del av kärntruppen för vårt kommande valarbete. Kursen är uppdelad i tre steg.

Mer information om datum, innehåll och anmälan kommer inom kort:
iogt.se/event/alkoholpolitik-avancerad-tollare-folkhogskola/

Välkomna till IOGT-NTO!

Nybildade IOGT-NTO-föreningar:

- 6789 IOGT-NTO Gargaar, Eskilstuna, Södermanlands distrikt
- 6790 IOGT-NTO Somanarin Somali anti-narcotic initiative, Eskilstuna, Södermanlands distrikt
- 6805 IOGT-NTO Jasmin, Sundsvall, Västernorrlands distrikt
- 6807 IOGT-NTO Abaay Siti, Flen, Södermanlands distrikt
- 6808 IOGT-NTO Adde Aid, Spånga, Stockholms distrikt

Föreningarna och deras medlemmar hälsas varmt välkomna in i IOGT-NTO-familjen. Lycka till med verksamheten!

KOM IHÅG ATT BETALA DIN MEDLEMSAVGIFT FÖR 2017

Det finns flera olika sätt att betala på.

- **Inbetalningsavi** – använd den som du fick i brev i januari.
- **Autogiro** – använd blankett som är skickad till dig, eller ladda ner från www.iogt.se/medlemssidor.
- **SMS** – skicka IOGT (mellanslag) personnummer (ex: IOGT 19850506xxxx) till 72456. Ev operatörsavgift kan tillkomma.
- **Betala med kort** på www.iogt.se/medlemssidor och klicka dig till betalsidan.
- **SWISH** – ange summan och lämna följande uppgifter i meddelandefältet: IOGT (mellanslag) personnummer (mellanslag) förnamn, efternamn. Swishar gör du till 123 671 3135.

SÖK PENGAR TILL UTVECKLINGSPROJEKT

Föreningar, kretsar och grupper av medlemmar inom IOGT-NTO kan söka medel från IOGT-NTO-förbundet löpande under året. Läs mer om kriterier och hur man ansöker på

iogt.se/medlemssidor, eller beställ informationen från förbundskansliet, tfn **08-672 60 00**.

ÄNDRA KONTAKTUPPGIFTER

Vill du ändra eller uppdatera dina kontaktuppgifter?

Gå in på länken nedan för att komma till formuläret där du snabbt och enkelt kan ändra dina uppgifter i IOGT-NTO:s medlemsregister:

iogt.se/medlemssidor/uppdatera

TIPS PÅ ENGAGEMANG

- Följ IOGT-NTO på sociala medier.
- Anmäl dig till en av våra utbildningar.
- Gå på ett föreningsmöte.
- Ge bort ditt nummer av Accent när du läst den.
- Betala din medlemsavgift till IOGT-NTO.

Kalendarium 2017

NOVEMBER

10.....Accent nr 8 ges ut
11-12.....Verksamhetsforum, Tollare folkhögskola
16.....Frågetävlingen Pumpen
20-21.....Förbundsstyrelsemöte
25-26.....Styrelseutbildning, Tollare folkhögskola

DECEMBER

1/12-6/1... Vit jul
1-31/12....Insamling till förmån för Vit jul
7.....Videokonferens, kamratstöd
22.....Accent nr 9-10 ges ut

FOTO: NATHALIE C. ANDERSSON

Förbundsordföranden. Johnny Mostacero

Jag slipper skit för att jag är man

När jag tillträdde som förbundsordförande var jag beredd på att jag skulle få ta mycket skit i sociala medier, i kommentarsfält kring debattartiklar, eller när jag står upp för vår syn på alkoholpolitik och vår solidaritet med människor på flykt. Mitt efternamn och mitt osvenska utseende kan med dagens snabba kommunikationsflöden vara en grund för att bli överröst med nedsättande kommentarer. Min beredskap berodde bland annat på att jag visste att min företrädare fick ta mycket skit när hon gjorde liknande uttalanden.

Så hur blev det då? Ingenting är mitt svar – och det förvånar mig. Den enda anledning jag kan finna till denna skillnad mellan oss är lika enkel som beklämmande: jag är man och min företrädare var kvinna.

Det faktum att jag är man gör att jag går fri. Jag har aldrig blivit benämnd som synonym med mitt kön. Ingen meningsmotståndare ifrågasätter min kompetens eller kunskap i de frågor jag och vi som organisation lyfter. Den mest nedsättande kommentar jag fått rörde ett alkoholpolitiskt uttalande. Då kommenterade en man (naturligtvis) att jag inte skulle uttala mig i dessa frågor, då jag "har lika mycket erfarenhet av alkohol som en oskuld har av sex."

Denna skillnad i bemötande gör mig uppriktigt ledsen då det uteslutande handlar om könstillhörighet, och att män tillåter sig att behandla det motsatta könet på ett sätt som de inte törs behandla andra män på. Min slutsats är att det handlar om något grundläggande skevt i vår syn på varandra. Att vi bemöter varandra helt olika beroende på könsidentitet känns verkligen inte som 2017. I ett modernt samhälle bör fokus ligga på innehåll snarare än yta. Hur en individ identifierar sig eller vem den väljer att bli kär i är individuellt och något vi alla bör

försvara, oavsett om vi identifierar oss som kvinnor, män eller icke binära.

Vi vet att vårt samhälle inte är jämställt. När jag sitter och skriver detta har precis #metoo kampanjen rullat igång världen över. Kampanjen har dragits igång av kvinnor för att belysa problem och missförhållanden i form av kränkande behandling och övergrepp. Med tanke på alla kommentarer från kvinnor som blivit utsatta så är det en kampanj som verkligen behövs. #metoo har startats av kvinnor, men ansvaret att komma tillrätta med problemen ligger hos oss som identifierar oss som män. Nu har vi möjlighet ta tag i dessa livsviktiga frågor som i grunden handlar om vilken framtid vi vill bygga. Ett första steg är att vi män vågar prata med varandra om detta. Vi behöver stärka varandra och ifrågasätta den skeva kvinnosyn som leder till att kvinnor kränks. Vi män behöver fundera över hur vi bidrar till att upprätthålla dessa strukturer. För oss själva och för kommande generationer behöver vi en gång för alla ta itu med grundorsakerna och inte bara lindra vissa symptom.

"Vi män måste våga prata med varandra och ifrågasätta den kvinnosyn som leder till att kvinnor kränks."

Här finns IOGT-NTO

STOCKHOLM, 01/A

Kontaktperson: Patric Tengström
08-21 37 51, 0707-78 70 03

UPPSALA, 03/C

Kontaktperson: Lisa Petterson
018-71 34 41

SÖDERMANLAND, 04/D

Kontaktperson: Thomas Jensen
0157-513 37, 070-770 99 57

ÖSTERGÖTLAND, 05/E

Kontaktperson: Ulrica Jansson
013-10 40 40

JÖNKÖPING, 06/F

Kontaktperson: Tomas Nylén
036-12 07 10, 073-056 44 88

KRONOBERG, 07/G

Kontaktperson: Hugo Hermansson
076-170 57 93

KALMAR, 08/H

Kontaktperson: Gunilla Nilsson
072-512 51 52

GOTLAND, 09/I

Kontaktperson: Monica Engström-Thomsson
0498-21 50 43, 070-190 84 34

BLEKINGE, 10/K

Kontaktperson: Björn Larsson
0708-25 25 93, 0457-157 11

SKÅNE, 11/LM

Kontaktperson: Peter Tuvegård
070-190 84 05

HALLAND, 13/N

Kontaktperson: Leif Arne Gustavsson
0346-164 90, 0703-777 187

GÖTEBORG OCH BOHUSLÄN, 14/O

Kontaktperson: Malin Westergren
0730-31 60 65

ÄLVSBORG, 15/P

Kontaktperson: Krister Johansson
0733-40 56 78

SKARABORG, 16/R

Kontaktperson: Petra Berghäll
0500-48 34 13

VÄRMLAND, 17/S

Kontaktperson: Kaj Johansson
054-18 77 72

ÖREBRO, 18/T

Kontaktperson: Per Holm
019-611 58 14

VÄSTMANLAND, 19/U

Kontaktperson: Per Rosén
073-982 96 36

DALARNA, 20/W

Kontaktperson: Marie Hillner
070-191 45 81

GÄVLEBORG, 21/X

Kontaktperson: Cecilia Abrahamsson
070-190 84 60

VÄSTERNORRLAND, 22/Y

Kontaktperson: Olle Häggström
070-284 88 21, 0660-850 10

JÄMTLAND, 23/Z

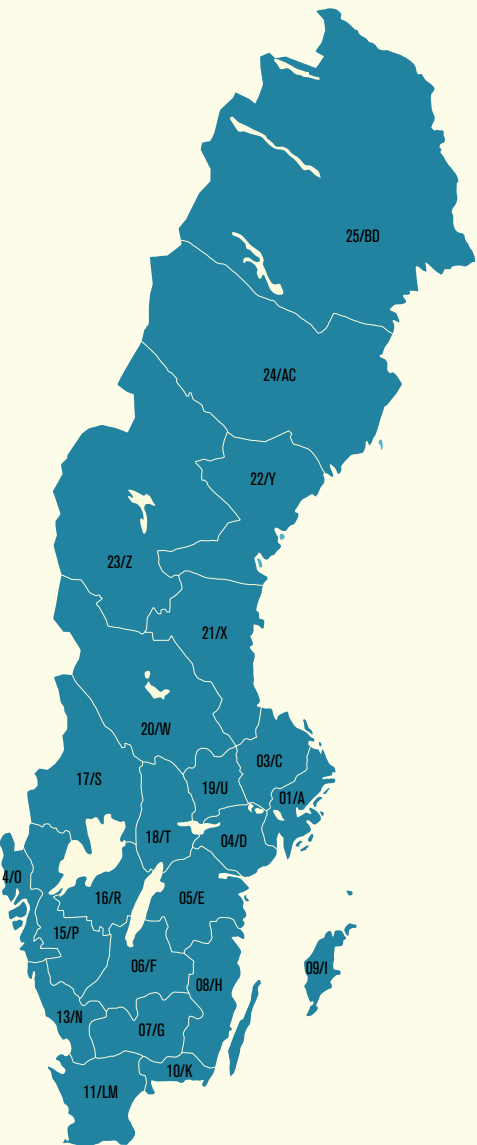
Kontaktperson: Lars Sundh
063-13 20 45, 070-190 84 00

VÄSTERBOTTEN, 24/AC

Kontaktperson: Inger Malmén
0730-45 90 90

NORRBOTTEN, 25/BD

Kontaktperson: Anna-Lena Gröhn
0730-91 17 67

Värva en medlem!

VÄRVARENS NAMN _____

VÄRVARENS PERSONNUMMER _ _ _ _ _ - _ _ _ _ _

► Skicka in talongen till IOGT-NTO, Box 12825, 112 97 Stockholm

IOGT-NTO är ansvarig för behandlingen av de personuppgifter som du lämnar i samband med din medlemsansökan. Personuppgifterna kommer IOGT-NTO att använda för att föra medlemsregister och behandlas inom ramen för IOGT-NTO:s verksamhet. De kan också komma att överlämnas för behandling till annan part som IOGT-NTO har ett avtal med, exempelvis för administration av medlemsavgifter eller för erbjudanden om tjänster och produkter till dig som medlem.

IOGT-NTO är angelägen om att de personuppgifter som registreras är riktiga. För att ge dig som medlem bästa möjliga service är det därför viktigt att du meddelar oss eventuella förändringar. Du kan när som helst skicka en skriftlig begäran till oss om information om vilka personuppgifter om dig som behandlas.

Vill du inte att dina personuppgifter överlämnas till annan för exempelvis marknadsföringsändamål är du välkommen att skriftligen anmäla detta till oss.

Jag vill bli medlem i IOGT-NTO och accepterar medlemslöftet

Som medlem i IOGT-NTO lovar jag att arbeta för ett bättre samhälle utifrån IOGT-NTO-rörelsens grundsatser. Därmed lovar jag att leva helynktert, det vill säga att ej använda alkoholdrycker med högre alkoholhalt än 2,25 volymprocent, narkotika eller andra gifter med berusande effekt. ***Texta tydligt.**

* NAMN _____

* GATUADRESS _____

* POSTNUMMER (5 siffror) _ _ _ _ _

* POSTORT _____

* PERSONNUMMER _ _ _ _ _ - _ _ _ _ _ ☐ MAN ☐ KVINNA ☐ ANNAN

TELEFON _____ MOBIL _____

E-POST (texta tydligt) _____

☐ Jag vill vara med i en lokalförening

Ev önskad förening _____

☐ Jag vill vara direktansluten

► Jag accepterar medlemslöftet och godkänner hantering av mina uppgifter i enlighet med ovan angivna text.

* NAMNTECKNING _____

* Obligatoriska uppgifter

I år får du som medlem en ännu större roll i Vit jul

Äntligen är det dags för Vit jul! Den 13 november går startskottet och den här gången får du som medlem en ännu större roll i kampanjen – om du vill. Till skillnad mot tidigare år uppmanar vi nu alla våra medlemmar att skriva under Vit juls ställningstagande på www.vitjul.se:

*Jag vill göra julen till barnens högtid.
Därför skippar jag alkoholen och
inspirerar fler att göra detsamma.*

Vi är många som gör skillnad

Ställningstagandet ska vara ett mått på hur många vi är – totalt sett – som bidrar till att barn får en tryggare och mysigare jul. Det finns en kraft i att hela nykterhetsrörelsen kliver fram och markerar att vi är många och att det här är en viktig fråga för oss. Vi är alla med och skapar fina julminnen, tillsammans med de som inte är medlemmar men som väljer att skippa alkoholen under julen. Och det ska vi visa!

En verktyglåda för att inspirera fler

Vi vill göra det lätt och roligt för fler att bära vårt budskap och påverka sin omgivning. Därför tar vi

i år fram en digital verktyglåda med tips och tricks på hur man kan göra. Verktyglådan kommer att innehålla årets kampanjfilm, förslag på inlägg i sociala medier, bilder, recept på alkoholfria drycker och mycket mer. Den som skriver under ställningstagandet får under kampanjens gång några mejl med förslag på små enkla insatser.

Peppis-pin väcker nyfikenhet

För dig som föredrar fysiska möten finns vår Peppis-pin till försäljning i Vit juls gåvoshop. Med en Peppis fäst på kappan eller rocken väcker du garanterat nyfikenhet och får många tillfällen att berätta om Vit jul för vänner och bekanta. Gåvoshopen når du enklast via vitjul.shop.textalk.se.

Tillsammans gör vi julen till barnens högtid! Du kan bidra på det sätt som passar dig bäst. Varje insats, stor eller liten, är lika viktig.

Stort tack på förhand!

PS. Har du frågor? Hör av dig till info@vitjul.se så hjälper vi till.

